

Nada Al-Zubeidi
Silja Saarnio

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2024

SIJAISHUOLLON JA MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN PERHEIDEN YHTEISTYÖ

Kyselytutkimus sijaishuollon ammattilaisille

TIIVISTELMÄ

Nada Al-Zubeidi, Silja Saarnio
Sijaishuollon ja maahanmuuttajataustaisten perheiden yhteistyö
Kyselytutkimus sijaishuollon ammattilaisille
48 sivua, 2 liitettä
Syksy 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia lastensuojelun sijaishuollon yhteistyötä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa. Tavoitteena oli saada tietoa ammatillisesta kohtaamisesta ja yhteistyön sujuvuudesta monikulttuurisessa lastensuojelutyössä. Opinnäytetyössä käsitellään, millaisia kokemuksia ammattilaisilla on yhteistyön sujuvuudesta käytännön työssä, millaisia haasteita siinä ilmenee sekä millaista tukea, ja tarpeita ammattilaiset toivovat yhteistyön tueksi jatkossa. Yhteistyötahona toimi Vantaan ja Keravan hyvinvointialue.

Aineistonkeruun menetelmänä käytettiin kyselytutkimusta, joka kohdistui Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lastensuojelun sijaishuollon laitossyksiköihin. Kyselytutkimukseen osallistui sijaishuollon henkilöstöä ja vastuusosiaalityöntekijöitä. Aineistokeruussa hyödynnettiin harkinnanvaraista otantaa eli kuultiin niitä henkilöitä, joilla on tutkimusaiheen kannalta olennaista tietoa. Aineiston analyysimenetelmänä hyödynnettiin teema-analyysia.

Tutkimustuloksissa ilmeni, että ammattilaiset kokivat pystyvänsä vahvistamaan yhteistyötä tutustumalla asiakkaiden kulttuuriin taustoihin ja huomioimalla niihin liittyvät erityispiirteet työskentelyssä. Lisäksi toimivaksi oli koettu tulkkipalveluiden aktiivinen hyödyntäminen aktiivisesti sekä avoin ja johdonmukainen kommunikaatio, jotta työskentelyn keskeiset tavoitteet tulevat selkeiksi osapuolille. Yhteistyötä hidastavina tekijöinä ilmeni yhteisen kielen puuttuminen ja tulkkipalveluiden käyttöön liittyvät haasteet, vanhempien puutteellinen tieto palvelujärjestelmästä sekä ammattilaisten puutteellinen tieto perheen kulttuurillisista ja uskonnollisista tekijöistä. Kehittämistoiveena kyselytutkimuksessa ammattilaiset toivat esille tiedon lisäämisen erilaisista kulttuureista, kokemusasiiantuntijoiden kuulemisen työskentelyn tukena sekä tiedon lisäämisen kunniaväkivallasta. Tärkeänä pidettiin myös eri kielille käännettyjen materiaalien saatavuuden lisäämistä ja lisäkoulutusten saamista ammatillisesta kohtaamisesta. Lisäksi jatkokehittämistoiveena ilmeni viranomaisyhteistyön vahvistaminen eri palveluiden välillä. Palautteen perusteella sijaishuollon ammattilaiset pitivät tutkimusta tärkeänä ja merkityksellisenä.

Asiasanat: lastensuojelu, sijaishuolto, maahanmuuttajatausta, yhteistyö

ABSTRACT

Nada Al-Zubeidi, Silja Saarnio

Cooperation between foster care and families with immigration backgrounds
Survey for foster care professionals

48 pages, 2 appendices

Autumn 2024

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in Social Services

Bachelor of Social Services

The aim of this thesis was to study the cooperation between child protection foster care and clients with an immigrant background. The purpose was to gain knowledge about professional encounters and cooperation in multicultural child protection services. The thesis discusses professionals' experiences of cooperation in practice and the challenges they encounter, as well as the support and needs they wish to receive in the future. The cooperation partner of this study was the wellbeing services county of Vantaa and Kerava, Finland.

The method of data collection is a questionnaire survey involving the child protection foster care units of Vantaa and Kerava. The data collection involved foster care professionals and social workers. Discretionary sampling was used for the data collection, meaning that people with relevant information on the research topic were surveyed. Thematic analysis was used to analyse the data.

Based on the results, professionals reported that they were able to strengthen the cooperation by familiarising themselves with clients' cultural backgrounds. This was done by actively utilising interpreter services and by working openly and consistently, so that the main goal of cooperation became clear to all parties. The study identified that due to the lack of a common language, there occurred challenges of using interpreting services. Parents' limited knowledge of the Finnish service system as well as professionals' unawareness of cultural and religious factors in families appeared to affect the cooperation. In the survey, professionals expressed the need for improvement in terms of increasing knowledge about different cultures and honour-based violence. Additionally, professionals preferred to listen to experts by experience as well as to increase the availability of translated materials and provide training for professionals to improve their encounter with families of immigrant backgrounds. It was suggested to strengthen the cooperation between other authorities and services. According to the feedback we received from foster care professionals, they found this topic to be important and relevant.

Keywords: child protection, foster care, immigrant background, cooperation

1 JOHDANTO	4
2 LAADUKAS JA MONIKULTTUURINEN LASTENSUOJELUTYÖ	5
2.1 Lastensuojelun laatusuositukset ja sijaishuolto	5
2.2 Asiakasperheen kulttuurisensitiivinen ja antirasistinen kohtaaminen	8
3 YHTEISTYÖ LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLOSSA.....	11
3.1 Yhteistyön merkitys ja vaikutus sijaishuollossa	11
3.2 Aiemmat tutkimukset monikulttuurisesta lastensuojelutyöstä	14
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Tutkimusympäristö ja yhteistyökumppani	18
5.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät	19
5.3 Aineiston analyysi	21
6 TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1 Kohderyhmä	22
6.2 Yhteistyön haasteet	22
6.3 Ammattilaisten toimintatavat yhteistyön edistämiseksi	25
6.4 Ammattilaisten kehittämistarpeet yhteistyön tueksi	27
6.5 Yhteenveto tuloksista	30
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
7.1 Eettiset kysymykset	32
7.2 Luotettavuus	35
8 POHDINTA	36
LÄHTEET	40
LIITE 1. Saatekirje kyselyn vastaajalle	49
LIITE 2. Kyselytutkimus	51

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkimme lastensuojelun sijaishuollon ammattilaisten kokemuksia yhteistyön sujumuudesta maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden välillä. Valitsimme kyseisen aiheen toisen opinnäytetyön kirjoittajan, Nada Al-Zubeidin omakohtaisen työkokemuksen ja asiakastyössä ilmenevien havaintojen perusteella. Työkokemuksen myötä yhteistyössä ilmeni haasteita, joihin tarvittaisiin konkreettisia ratkaisuja. Esimerkiksi tulkkipalveluita hyödynnettäessä havaittiin, että kielelliset murre-erot aiheuttivat ymmärtämisen haasteita vanhempien kanssa. Oman kielellisen osaamisen hyödyntäminen vaikutti helpottavan yhteistyötä ammattilaisten ja perheiden välillä. Tämän lisäksi oman kielen ja kulttuurin tuntemus vaikutti vahvistavan lapsen ja ohjaajan välisen luottamussuhteen rakentumista. Pidimme tärkeänä tutkimustiedon lisäämistä kyseisen aiheen parista, jotta yhteistyössä hyviksi koettuja käytänteitä, haasteita ja kehittämistoiveita voidaan paremmin ymmärtää. Tutkimustiedon avulla myös sijaishuollon palveluita voidaan kehittää jatkossa niin, että niiden kautta pystytään paremmin vastaamaan monenlaisista taustoista tulevien asiakkaiden tarpeisiin.

Lastensuojelun sijaishuollossa maahanmuuttajataustaisia lapsia sijoitetaan suhteellisesti paljon kodin ulkopuolelle (Anis, 2008, s.14, 47; Anis & Malin, 2023, s. 16; Toimiva lastensuojelu -selvitystyöryhmä, 2013, s. 46), jonka vuoksi tarvitaan lisää tietoa ja työkaluja yhteistyön edistämiseksi lastensuojelun ammattilaisten kanssa. Esimerkiksi eriävä kieli, kulttuuri ja uskonto saattavat vaikuttaa vuorovaikutukseen ammattilaisten ja asiakasperheiden välillä. Vuorovaikutuksessa on tärkeää perehtyä asiakkaan taustaan sekä kunnioittaa erilaisia kulttuureita. On tärkeää saada tietoa asiakkaan kohtaamisen tavoista vuorovaikutustilanteissa, jotta yhteistyötä voidaan jatkossa vahvistaa. Myös lastensuojelulaki velvoittaa sijaishuollon työntekijöiden ylläpitävän yhteistyötä lapsen ja hänen huoltajiensa sekä sijaishuollon edustajan kanssa (L 417/2007 52. §). Sujuvalla yhteistyöllä voidaan edistää lapsen etua ja hoidon jatkuvuutta.

Opinnäytetyön yhteistyötahona toimii Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sijaishuollon laitospäiväkotit. Aineistonkeruun menetelmänä laadimme kyselytutkimuksen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sijaishuollon laitospäiväkotien ammattilaisille. Sijaishuollon henkilökunta on aktiivisesti lapsen arjessa mukana, jolloin on tärkeää havainnoida kohtaamisen sujuvuutta. Kyselytutkimukseen vastasivat myös sosiaalityöntekijät, jotka ovat vastuussa lapsen ja perheen tapaamisista sekä ylläpitävät yhteistyötä lapsen sijaishuoltoyksikön ja muiden viranomaisten kanssa. Tutkimuksesta saadun tiedon avulla voidaan ymmärtää laitospäiväkotien ohjaajien sekä sosiaalityöntekijöiden näkökulmia kohtaamisesta käytännön asiakastyössä. Kysely toteutettiin verkossa Webropol-alustalla ja siihen vastattiin anonyymisti.

2 LAADUKAS JA MONIKULTTUURINEN LASTENSUOJELUTYÖ

2.1 Lastensuojelun laatusuositukset ja sijaishuolto

Lastensuojelulla viitataan lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun, jossa lastensuojeluviranomaiset selvittävät asiakkaan lastensuojelutarpeen, laativat asiakassuunnitelman ja avohuollon tukitoimia, sekä toteuttavat tarvittaessa kiireellisen sijoituksen, huostaanoton, sijaishuollon tai jälkihuollon toimenpiteet lapsen edun mukaisesti (L 417/2007 3.§; Malja ym., 2019, s. 42). Lastensuojelu tulisi lähtökohtaisesti toteuttaa avohuollon tukitoimina, mutta jos lapsen etu vaatii, järjestetään se sijaishuoltona kodin ulkopuolella (Malja ym., 2019, s. 11; Ekholm & Katisko, 2012, s. 37). Lastensuojelun toteuttamisesta määritellään Suomen lastensuojelulaissa (L 417/2007). Lastensuojelun neljä keskeistä tavoitetta ovat lapsen kasvun ja terveyden tukeminen, vanhempien ja huoltajien tukeminen, perheen haasteiden ennaltaehkäisy sekä niihin puuttuminen aikaisessa vaiheessa (Malja ym., 2019, s. 11). Lastensuojelu on ihmisläheistä työtä, joka vaatii yhteisten tavoitteiden ja luottamuksen rakentamista. Lastensuojelun

ammattilaiset toimivat aktiivisesti yhteistyössä niin suojelun kohteena olevan lapsen kuin muunkin perheen kanssa.

Kyselytutkimuksen tarkastelun kohteena on lastensuojelun sijaishuolto, eli lastensuojelun tukimuoto, jonka avulla pyritään turvaamaan lapsen kasvu ja kehitys kodin ulkopuolella, kuten sijaisperheessä, sijaishuollon laitostyksikössä tai muulla lapsen tarpeiden vaatimalla tavalla (L 417/2007 49.§). Sijaishuollon toimenpiteet aloitetaan huostaanoton, kiireellisen sijoituksen tai hallinto-oikeuden määräyksen kautta, kun viranomainen on arvioinut asiakkaan lastensuojelutarpeen. Kiireellinen sijoitus on tilapäinen ratkaisu, jossa selvitetään perheen ja lapsen avun tarvetta, ratkaistaan haasteita, sekä pyritään, että lapsi pääsee palaamaan kotiinsa. Huostaanotto tulee kyseeseen, kun perheen ongelmat ovat jatkuneet kauan, eikä lapsen ole turvallista palata omaan kotiinsa. (Lastensuojelun keskusliitto, 2023.) Pitkäaikainen sijoitus pyritään lähtökohtaisesti toteuttamaan perhehoitona eli sijaisperheessä. Laitoshoitoa kuitenkin harkitaan silloin, kun se on lapsen etu ja tarpeet huomioiden suotavampi vaihtoehto. Laitoshoitoa järjestetään kodinomaisissa asumisyksiköissä, joissa työskentelee lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia ammattilaisia ympärivuorokautisesti. (THL, 2024c.)

Onnistuneen lastensuojelun toteutuminen edellyttää lapsen oikeuksien toteutumista, josta määritellään YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa. Sopimus velvoittaa toimimaan lapsen terveyden, turvallisuuden, hoidon ja koulutuksen eduksi sekä ottamaan lapsen etu huomioon häntä koskevassa päätöksenteossa. (Malja ym., 2019, s.15; Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989.) Lastensuojelun toteuttamisesta on määritelty myös keskeisissä laatusuosituksissa, jotka on laadittu Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan periaatteiden mukaisesti. Laatusuositukseen ja eettisiin periaatteisiin kuuluu viisi keskeistä suositusta: asiakkaiden ihmisarvo ja perusoikeudet, lapsen etu, vuorovaikutus, ammattihenkilöstön työn laatu, sekä vastuulliset päätökset ja toimintakulttuuri. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, i.a; Malja ym., 2019, s. 11–16.) Samalla myös lastensuojelun sijaishuoltoon laadittiin laatukriteerit, jotka asettavat reunaehdot sijaishuollon järjestäjille ja ammattilaisille. Laatukriteereissä korostuu etenkin lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen.

(Malja ym., 2019, s. 38.) Seuraava taulukko kuvaa lastensuojelun laatusuosituksia, toteutusta käytännössä sekä niiden linkittymistä sijaishuollon keskeisiin laatukriteereihin.

Taulukko 1. Lastensuojelun laatusuositukset ja sijaishuollon laatukriteerit (mukaillen Malja ym., 2019, s. 11–16, s. 62–73)

Lastensuojelun laatusuositus	Toteutus käytännössä	Sijaishuollon laatukriteeri
Ihmisarvo ja perusoikeudet	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdenvertaisuus, kunnioitus, syrjimättömyys. • Yksityisyydensuoja. • YK:n lasten oikeuksien sopimuksen ja vammaisyleissopimuksen noudattaminen. 	
Lapsen etu	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsen edun mukaiset ja oikeudenmukaiset päätökset. • Tasapainoinen kehitys, jatkuvat ihmissuhteet. • Turvallinen kasvuympäristö ja hoito, koskemattomuus. • Lapsen koulutusmahdollisuudet, itsenäistymisen ja osallistumisen tukeminen. • Kielellisen, kulttuurillisen ja uskonnollisen taustan huomiointi työskentelyssä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sijaishuoltopaikan valinnassa huomioidaan lapsen etu ja yksilölliset tarpeet, esim. sisarukset sijoitetaan samaan paikkaan, ellei se ole lapsen edun vastaista. • Sijaishuoltopaikka on lapselle turvallinen kasvuympäristö. • Lasta tuetaan kasvuun ja kehitykseen. • Sijaishuolto tukee lapsen kuuluvuutta myös sijaishuollon ulkopuolisiin yhteisöihin. • Lapsen yhteydenpitoa läheisiin tuetaan ja lapsi kokee, että hänen läheisiään kunnioitetaan. • Lapsi saa tarvittavat varhaiskasvatuksen, koulutuksen, terveydenhuollon sekä muut perus- ja erityistason palvelut. • Itsenäistynyt nuori saa tarvittavat palvelut ja tuen jälkihuollossa.
Vuorovaikutus	<ul style="list-style-type: none"> • Arvostava, inhimillinen ja rakentava kohtaaminen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsi kokee muuton sijaishuoltopaikkaan

	<ul style="list-style-type: none"> • Viranomaisen valta-aseman tiedostaminen. 	<p>turvallisena, ennakoitavana ja tervetulleena.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsi kokee, että sijaishuoltopaikasta muuttaminen on turvallista ja ennakoitavaa.
Työn laatu	<ul style="list-style-type: none"> • Vastuu lapsen kasvatuksesta ja vanhemman tukemisesta. • Työn vaikutusten tiedostaminen. • Johdon/työnantajan vastuu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsi kokee, että sijoitus sekä sijoituksen seuranta ja dokumentointi ovat suunnitelmallista ja asiakaslähtöistä.
Vastuulliset päätökset ja toimintakulttuuri	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsen/perheen tarpeita tukevat päätökset ja niiden vaikutusten arviointi. • Tiedon välittäminen palveluista. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsi saa osallistua omaan elämäänsä, sijaishuoltoon ja asiakkuuteen liittyvään päätöksentekoon. • Lapsi saa tiedon oikeuksistaan ja oikeusturvakeinoista, lapsen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan.

2.2 Asiakasperheen kulttuurisensitiivinen ja antirasistinen kohtaaminen

Maahanmuuttaja on maasta toiseen muuttanut henkilö (Kotoutumisen osaamiskeskus, i.a.; Anis, 2008, s. 24–25). Maahanmuutolle löytyy monenlaisia syitä, kuten työn, opintojen, perheen tai paremman elintason perässä muuttaminen. Myös turvapaikan tarve, vainot, luonnonkatastrofit ja sodat ovat aiheuttaneet erilaisia maahanmuuttoliikkeitä historian saatossa. (Hayes, 2013.) Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat muuttaneet toiseen maahan, kun taas toisen sukupolven maahanmuuttajilla viitataan ensimmäisen sukupolven lapsiin (Leinonen, 2013; Anis, 2008, s. 25).

Lähestymme opinnäytetyössämme sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, jotka tekevät maahanmuuttajataustaisen kanssa työtä kulttuurisensitiivisyyden käsitteen kautta. Kulttuurisensitiivisyydellä viitataan vuorovaikutuksen, kohtaamisen ja viestinnän tapoihin, joilla pyritään arvostamaan sekä

kunnioittamaan erilaisia kulttuureita ja taustoja (THL, 2021; Niemiharju ym., 2022, s. 27). Kulttuurisensitiivisyys voidaan nähdä ammattilaisten pyrkimyksenä olla arvottomatta kulttuurieroja sekä tunnistaa vähemmistöjä koskettavia asioita, kuten syrjintää (Fatima, 2006, s. 172). Kulttuurisensitiivinen työskentely ei kuitenkaan tarkoita oletusten ja luokittelun tekemistä asiakkaiden kulttuuritaustan perusteella, vaan ammattilaisten tulisi ennen kaikkea huomioida kunkin asiakkaan henkilökohtaiset kokemukset ja kulttuuriin liitetyt merkitykset (Niemelä, 2022). Ammattilaisen ja asiakkaan välisen vuorovaikutussuhteen ja keskinäisen luottamuksen rakentamisen kannalta on tärkeää, että ammattilainen lähestyy asiakkaita kulttuurisensitiivisesti. Tarve korostuu erityisesti lastensuojelun palveluissa, jossa työskennellään haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Lisäksi lapsen vanhemmat voivat liittää lapsen kasvatukseen kulttuurisia ja uskonnollisia tarpeita ja odotuksia, jotka tulisi ottaa huomioon sijaishuollon järjestämisessä.

Parhaimmillaan kulttuurisensitiivisyydellä voidaan tukea asiakkaan hyvinvointia, mielenterveyttä ja kotoutumista (Mieli ry, 2023). Kotoutumisella eli integraatiolla tarkoitetaan maahan muuttaneen henkilön sopeutumista uuteen kotimaahansa, kuten kielen oppimista, yhteiskunnan toimintatapojen ja arvojen hyväksymistä sekä hyvinvoinnin, terveyden ja sosiaalisten suhteiden rakentumista uudessa ympäristössä. Integraation tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajan kokemusta yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä, kuitenkin vapaasti harjoittaen omaa kulttuuriaan, uskontoaan ja kieltään. (Anis, 2006, s. 110; Tilastokeskus, i.a.-c; Virolainen, 2022.) Yhteiskuntaan integroitumisessa saattaa ilmetä vaihtelua, johon vaikuttaa esimerkiksi vanhempien rooli sekä kulttuurierojen hyväksyminen. Sijaishuollon ammattilaiset voivat tukea maahanmuuttajaperheen integroitumista jakamalla informaatiota yhteiskunnan ja lastensuojelun toiminnasta sekä tarjoamalla perheen toiveiden mukaista tukea tai palveluita myös ennaltaehkäisevästi. Lisäksi perheen sosiaalisten verkostojen rakentumista voidaan tukea yhteistyössä muiden viranomaisten ja palveluntarjoajien kanssa. Kohtaamisessa tulisi korostua ammattilaisten riittävä kulttuurituntemus, kulttuurisensitiivisyys ja rakentavat vuorovaikutustaidot. Ammattilaisten kulttuurituntemus voidaankin liittää monikulttuurista sosiaalityötä kuvaavaksi ominaispiirteeksi. (Ekholm & Katisko, 2012, s. 12.)

Maahanmuuttaja on uudessa kotimaassaan vähemmistön edustaja, joka voi kohdata rasismia arjessa tai yhteiskunnan rakenteissa. Rasismi voi ilmetä arjen vuorovaikutustilanteissa sekä rakenteellisella tasolla esimerkiksi instituutioiden ja politiikan ylläpitämien valtasuhteiden kautta, joilla syrjitään toisia ihmisryhmiä (Rask, 2022, s. 22). Rasistisessa ajatusmaailmassa tiettyyn ihmisryhmään liitetyt oletukset yleistetään kaikkia yksilöitä koskevaksi tosiasiaksi, eikä ihmisiä nähdä yhdenvertaisina. Rasismi voi ilmetä esimerkiksi väkivallan tekoina, alistamisena, ennakkoluuloina tai toiseuttamisena. (Pauvert, 2022, s. 9.) Yhdenvertainen kohtelu on jokaisen kansalaisen velvollisuus ja oikeus, johon myös laki velvoittaa. Suomen perustuslain mukaan ”ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella” (L 731/1999 6.§). Lisäksi lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista on kirjattu, että asiakkaalla tulisi olla oikeus sosiaalihoitoon ilman syrjintää sekä niin, että hänen ihmisarvoaan, vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan (L 812/2000 4.§).

Rasistisiin ja syrjiviin toimintatapoihin on tärkeä puuttua. Antirasistinen työskentely eli aktiivinen rasisminvastainen toiminta (Rask, 2022, s. 24) on tärkeä tavoite erityisesti sijaishuollon ammattilaisten työssä. Syrjimätön työskentely edellyttää, että ammattilaiset ovat erityisen tietoisia rasismien ilmenemisestä yhteiskunnassa sekä ymmärtävät rasistisen syrjinnän ja institutionaalisen rasismien vaikutukset perheiden elämässä (McLaughlin & Cummins, 2011, s. 170). Lastensuojelun sijaishuollossa voidaan antirasistista työskentelyä vahvistaa esimerkiksi lisäämällä ammattilaisten koulutusta antirasismista, kohtaamalla perhe kulttuurisensitiivisesti, kuuntelemalla perheen kokemuksia sekä puuttumalla syrjintätilanteisiin matalalla kynnyksellä. Ammattilaisetkaan eivät ole immuuneja yhteiskunnassa ilmeneville asenteille tai ennakkoluuloille, joten omien oletusten tiedostaminen ja haastaminen on olennaisen tärkeää antirasistisen työskentelyn varmistamiseksi.

3 YHTEISTYÖ LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLOSSA

3.1 Yhteistyön merkitys ja vaikutus sijaishuollossa

Sijaishuollon avulla pyritään tarjoamaan lapselle turvallinen ja vakaa kasvuympäristö kodin ulkopuolella silloin, kun se ei ole mahdollista hänen omassa kodissaan (Lastensuojelun keskusliitto, 2023). Esimerkiksi lapsen puutteelliset kasvuolosuhteet ja huolenpito tai lapsen oma käytös ja oireilu voivat aiheuttaa tarpeen sijaishuollon palveluille (Espoon kaupunki, 2021). Sijaishuollon vastuulla on varmistaa lapsen kehitys ja hyvinvointi, iän ja kehitystason mukainen huolenpito sekä tarvittavat edellytykset osallistumiseen ja itsenäistymiseen (THL, 2024e). Sijaishuollon tulisi myös varmistaa sijoitetun lapsen ihmissuhteiden jatkuvuus sekä pyrkiä perheen jälleenyhdistämiseen silloin, kun se on lapsen edun mukaista. Sijaishuollon keskeisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää sijaishuollon ammattilaisilta tiivistä työskentelyä sekä lapsen, että hänen vanhempiansa kanssa. (THL 2023b; Espoon kaupunki, 2021.)

Sijoitusta aloittaessa tulee lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän laatia lapselle asiakassuunnitelma, joka sisältää kirjaukset lapsen ja perheen palveluntarpeesta, tapaamisista, toiminnan tavoitteista, sekä järjestettävistä tukitoimista. Lisäksi lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelma tulee tehdä sekä tarvittaessa asiakassuunnitelmapalaverissa asetettuja tavoitteita tarkennetaan hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. (THL, 2023d.) Lapsen asiakassuunnitelmapalavereissa pyritään huomioimaan ja kuulemaan lapsen ja vanhempien tarpeita. Koiviston (2023, s. 26) mukaan lapsen tilanteen tarkastelu ja arviointi on puutteellista ilman käsitystä keskeisistä lähiverkostoista. Myös vanhemmille laaditaan oma asiakassuunnitelma, jonka avulla voidaan tukea vanhemmuutta sekä siihen liittyviä tuentarpeita. Vanhempien asiakassuunnitelmasta voidaan kuitenkin luopua, jos sitä pidetään tarpeettomana. (L 13.4.2007/417 30. §; THL, 2023b; Lehtonen, 2022, s. 1–2.) Vanhemmat ovat oikeutettuja sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin ja heidän tukemisensa on tärkeää myös lapsen edun näkökulmasta (Heino & Säles, 2017,

s. 60). Kun vanhemmat jaksavat paremmin, on heillä myös paremmat valmiudet huolehtia lapsistaan, jos perheen jälleenyhdistämistä harkitaan jatkossa.

Sijaishuollon toteuttaminen velvoittaa ammattilaisten informoivan lasta ja perhettä työskentelystä ja sen tavoitteista, tukipalveluista sekä oikeusturvasta (Malja ym., 2019, s. 27). Lisäksi vanhemmilla ei välttämättä ole riittävää tietoa palvelujärjestelmästä ja lastensuojelun käytänteistä - ammattilaisten tulisi välittää tätä tietoa asiakkaille ymmärrettävällä tavalla ja perheen tarpeet huomioon ottaen (Koivisto, 2023, s. 27–28). Yhteistyön alkaessa perheelle tarjotaan esimerkiksi infomateriaalia oppaiden tai esitteiden muodossa (Malja ym., 2019, s. 27). Jos asiakas ja ammattilainen eivät pysty kommunikoimaan samalla kielellä tai jos asiakkaan kommunikaatio on muusta syystä rajoitettua, tulee sosiaalihuollon henkilöstön varmistaa tulkkauksen mahdollisuus (L 812/2000 5. §).

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L812/2000 4.§) velvoittaa kiinnittämään sosiaalihuollon järjestämisessä huomioita asiakkaan toiveisiin, mielipiteisiin, etuun, henkilökohtaisiin tarpeisiin, äidinkieleen sekä kulttuuristaustaan. Näiden osa-alueiden tiedostaminen on tärkeää erityisesti lapsen sijaishuoltopaikkaa valitessa (Lastensuojelun keskusliitto, 2023; Lehtonen, 2022, s. 17; L 417/2007 50. §). Ennen siirtymää tulisi lapselle ja hänen vanhemmilleen järjestää vierailu sijaishuoltopaikkaan, jossa esitellään lisäksi sijaishuoltopaikan käytänteet, säännöt ja ympäröivät ihmiset (THL, 2023b; Espoon kaupunki, 2021). Sijaishuoltoon siirtyminen muuttaa merkittävästi lapsen arkea ja elinympäristöjä, joissa hän on tottunut toimimaan. Ammattilaisten tehtävänä on tukea sijaishuoltoon siirtymistä niin, että lapsi kokee sen turvalliseksi ja pystyisi rakentamaan luottamusta hoidosta vastaaviin aikuisiin.

Sijaishuollossa pyritään puuttumaan lapsen ja perheen ongelmiin sekä aikaansaamaan muutos heidän käyttäytymisessään (Malja ym., 2019, s. 11; Koivisto, 2023, s. 26; Anis, 2008, s. 28). Toisaalta myös vanhemmuuden vastuut jaetaan sijaishuollon ammattilaisten ja lapsen vanhempien kesken. Vaikka sosiaalitoimi vastaa sijoituksen aikana pääosin lapsen hoidosta ja kasvatuksesta, säilyy lapsen vanhemmilla huoltajan lailliset oikeudet, kuten lapsen nimestä ja uskonnosta päättäminen sekä tiedonsaantioikeus häntä koskevissa asioissa

(Lehtonen, 2022, s. 20). Yhteisten tavoitteiden ja lapsen edun saavuttaminen vaatii luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen rakentamista lapseen ja hänen vanhempiinsa, jonka kannalta on tärkeää, että ammattilainen toimii avoimen kunnioittavasti ja tasavertaisesti (Koivisto, 2023, s. 26–27; A; Landin, 2023). Luottamuksen rakentamisessa ovat avainasemassa osallisuuden toteutuminen sekä ammattilaisten taidot vuorovaikutuksessa, arvostavassa kohtaamisessa ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisessa (Toimiva lastensuojelu -selvitystyöryhmä, 2013, s. 23; Helminen, 2019, s. 51–52; Espoon kaupunki, 2021). Osallisuudella viitataan lapsen ja vanhempien mielipiteiden huomioon ottamiseen lastensuojelun järjestämisessä sekä heitä koskevassa päätöksenteossa (Helminen, 2019, s. 51). Lapsen mielipiteiden kuuleminen tulisi toteuttaa hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti (L 417/2007 20. §). Osallisuuden kautta voidaan välttää mahdollisia väärinymmärryksiä sekä vahvistaa luottamusta viranomaisten ja asiakkaiden välillä. Vastaavasti, jos asiakas kokee luottamuksen puutetta suhteessa ammattilaisiin, voi perheen ja lapsen tilanteesta olla vaikea keskustella avoimesti (Vejander, 2022, s. 17).

Lapsen vieminen pois kotoa voi aiheuttaa monenlaisia tunteita, kuten surua, vihaa, voimattomuutta tai syyllisyyttä. Lapsi saattaa kokea, että vanhemmat ovat hylänneet hänet. Sijaishuollon asiakkuus haastaa myös vanhemmuutta sekä huoltajuuteen liittyviä vastuita. (Lehtonen, 2022, s. 20–21, s. 23; Espoon kaupunki, 2021.) Lastensuojeluviranomaisiin voi olla vaikea luottaa, etenkin jos sijaishuoltoon liittyy kokemus kontrollista ja vastentahtoisuudesta (Landin, 2023, s. 22). Sijaishuollon ammattilaisten tehtävänä on koordinoida yhteistyötä sekä luoda turvallista ilmapiiriä, jotta lapsi ja vanhemmat ymmärtävät työskentelyn tavoitteet sekä pyrkimyksen toimia lapsen edun mukaisesti (THL 2023b). Ammattilaisen tulisi tiedostaa valta-asemansa suhteessa asiakasperheeseen ja tavoitella eettistä päätöksentekoa, jossa lapsi ja vanhempi tulevat kuulluksi (Malja ym., 2019, s. 16).

Sijaishuollon laitossyksiköissä hoito, kasvatus ja turvallisten kiintymyssuhteiden luominen on olennaisen tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Ammattilainen voi tukea tätä vuorovaikutussuhdetta ja luottamusta osoittamalla lasta kohtaan arvostusta, empatiaa ja inhimillisyyttä (THL, 2023c). Ammattilaisten tulisi

tiedostaa lapsen ihmissuhteiden tärkeys ja mahdollistaa säännöllisten tapaamisten toteutuminen. Lastensuojelulaki (L 417/2008 54.§) velvoittaa sijaishuollon mahdollistavan lapsen yhteydenpidon hänelle tärkeisiin ihmissuhteisiin läpi lastensuojeluasiakkuuden. Vaikka lapsi on sijoitettuna kodin ulkopuolelle, ei ole tarkoituksenmukaista, että lapsen ja hänen vanhempiansa välinen suhde päättyy. On lapsen edun mukaista, että hän säilyttää läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet niin sijaishuollon aikana, kuin sen päättyessä (Malja ym., 2019, s. 13; Toimiva lastensuojelu -selvitystyöryhmä, 2013, s.29).

3.2 Aiemmat tutkimukset monikulttuurisesta lastensuojelutyöstä

Maahanmuuttajien yhteistyötä lastensuojelun sijaishuollon kanssa on tutkittu jonkin verran 2000-luvulla, mutta ajankohtaisia 2020-luvun tutkimuksia on saatavilla vähemmän. Tarkastelluissa tutkimuksissa ilmeni kuitenkin olennaisia nostoja yhteistyöhön vaikuttavista tekijöistä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa.

Dovigo (2016) on tutkinut maahanmuuttajaperheiden haasteita Italian lastensuojelujärjestelmässä tarkastelemalla ammattilaisten asiakirjoja koskien lastensuojelun asiakkuudessa olevia maahan muuttaneita lapsia ja heidän perheitään. Tutkimuksesta ilmeni, että ammattilaisten ennakkoluuloilla ja oletuksilla on vaikutusta maahan muuttaneiden lapsiin liittyvien tapausten arvioinnissa. Tapa, joilla asiakkaiden elämäntilanteista kerrotaan ja dokumentoidaan, voi pahimmillaan johtaa väärinkäsityksiin ja virhearviointeihin. Dovigon (2016) mukaan ammattilaisten tulisi haastaa omia ennakkoluulojaan, huomioida kulttuuritaustan tuomat kommunikaation haasteet, sekä kiinnittää huomiota maahanmuuttajaperheiden kuulluksi tulemiseen heidän asioitaan koskevassa päätöksenteossa. Perheiden ja lasten monimuotoisuus ja moninaisuus tulisi nähdä ongelman sijaan resurssina ja voimavarana. (Dovigo, 2016.)

Suomessa aihetta aktiivisesti on tutkinut mm. Anis (2006; 2008) sekä Anis ja Malin (2023). Lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja perhetyöntekijöille

kohdistetussa haastattelututkimuksessa Anis (2006) tunnistaa kuusi toisistaan poikkeavaa kohtaamisen kehystä, joita on täydennetty Paynen (2005) teorian pohjalta. *Vieraannuttavassa* kohtaamisessa asiakkaan selviytymistä pyritään tukemaan, mutta hänet nähdään ulkopuolisena vieraassa ympäristössä, jossa ratkaisuna nähdään palaaminen omaan kotimaahansa. *Sopeuttava* kohtaaminen taas nähdään haitallisena lähestymistapana, jos erilaisuus nähtiin ongelmana ja suomalaisuutta pidettiin tavoiteltavana normina. *Tasa-arvoisen* kohtaamisen lähtökohtana on kaikkien asiakkaiden tasavertainen kohtelu, jossa riskinä on kuitenkin kulttuurin tuomien erityistarpeiden sivuuttaminen. Toisaalta *kulttuuritietoinen* ja *rasismitietoinen* kohtaaminen tarttuvat näihin kysymyksiin, korostaen kulttuurien ymmärrystä, rakenteellisen rasismin tunnustamista sekä asiakkaan oikeuksien puolustamista. *Osallistava* kohtaaminen taas korostaa asiakkaan omaa toimijuutta, jossa hänet nähdään oman tilanteensa asiantuntijana. (Anis, 2006.) Monikulttuurisessa lastensuojelutyössä tulisi siis kiinnittää erityistä huomiota kohtaamisen tapoihin ja työskentelyn lähtökohtiin, jotta asiakas saa tarpeidensa mukaista ja asianmukaista palvelua.

Familia ry:n julkaisussa Sjöstedt (2022) on tutkinut perheiden kokemuksia lastensuojelusta sekä lastensuojelun työntekijöiden valmiuksista kohdata perheitä, jotka tulevat kahdesta tai useammasta kulttuurista. Tutkimuksessa ilmeni, että kahden tai useamman kulttuurin perheet eivät kokeneet tulevansa kuulluksi ammattilaisten toimesta, ammattilaisilla ei ollut riittävää ymmärrystä perheen kulttuuritaustasta ja tulkkaukspalveluiden hyödyntämisessä raportoitiin haasteita esimerkiksi murre-eroista johtuvien väärinkäsitysten ja ajankäytön vuoksi.

Hyppönen (2013) on tutkinut sosionomin monikulttuurisen pätevyyden toteutumista lastensuojelun avohuollon perhetyössä sekä sijaishuollossa. Tutkimuksessa haastateltiin pääkaupungilla työskenteleviä sosionomeja (Hyppönen, 2013, s. 71). Tutkimuksessa ilmeni, että sosionomit olivat tietoisia omista ennakkoluuloistaan monikulttuurisuuteen liittyen sekä palvelujärjestelmässä ilmenevästä rasismista, mutta asiakkaat nähtiin samanarvoisina toisistaan kulttuuritaustasta riippumatta (Hyppönen, 2013, s. 76–79). Haasteita yhteistyössä nähtiin erityisesti sukupuoliroolien ja

kasvatuskäytänteiden ristiriidoissa verrattuna sosionomien omiin kulttuurisiin käsityksiin (Hyppönen, 2013, s. 77). Sosionomit liittivät kulttuuriset ristiriidat myös kototutumista hidastaviksi tekijöiksi. Tutkimuksessa myös ilmeni, että erityistuntemus esimerkiksi asiakkaan kulttuurista, uskonnosta tai kielitaidosta toivat lisäarvoa kohtaamiselle. Ne eivät kuitenkaan olleet varsinaisia esteitä yhteistyön toteutumiseksi. (Hyppönen, 2013, s. 78–80.) Yhteistyö monikulttuuristen perheiden kanssa koettiin onnistuneeksi etenkin silloin, kun perhe oli motivoitunut yhteistyöhön, resursseja oli riittävästi ja ilmapiiri oli avoimen kunnioittava. Monikulttuurisen yhteistyön sujuvuutta tuki myös sosionomien kulttuurisensitiiviset työskentelytavat. (Hyppönen, 2013, s. 83.) Organisaatiotasolla sosionomit taas kokivat yhteistyötä tukeviksi rakenteiksi työnohjauksen, työpaikkakoulutuksen, keskustelun kollegoiden kanssa, tulkkauksen mahdollisuuden sekä sen, että työntekijöitä erilaisista kulttuuritaustoista rekrytoitaisiin lisää lastensuojelutyöhön (Hyppönen, 2013, s. 84–85).

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kohtaaminen toteutuu lastensuojelun sijaishuollon laitoksiköissä sekä millaisia haasteita kohtaamisessa ilmenee laitoksiköiden ohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Sosiaalityöntekijöiden vastuulla on lastensuojelun prosessin eteneminen sekä yhteistyö vanhempien kanssa, kun taas laitoksiköiden ohjaajien rooli on perhetyössä sekä hoito- ja kasvatustehtävissä. Lastensuojelulaki (L 417/2007 59. §) määrittää, että jokaista asuinyksikköä kohden on oltava vähintään seitsemän työntekijää, jotka ovat ammatillisesti päteviä hoito- ja kasvatustehtäviin. Korhosen ja Erikssonin (2021, s. 2) mukaan edellytys lapsen edun mukaiselle ja asiantuntevalle sosiaalityölle on, että osaavia ammattilaisia on tarpeeksi asiakasmääriin suhteutettuna, ja että he saavat työskentelyyn asianmukaista tukea. Näissä tehtävissä

vuorovaikutuksella ja yhteistyön sujuvuudella on keskeinen merkitys (Hyppönen, 2013, s. 68–69). Tämän vuoksi eri ammattiryhmien näkökulman sisällyttäminen tutkimukseemme on tärkeää. Myös oman ammatillisen kehittymisen näkökulmasta koemme tärkeäksi saada lisää tietoa monikulttuurisesta sijaishuollosta sekä keinoista, joilla yhteistyötä voisi edistää.

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut merkittävästi viime vuosina (Tilastokeskus, 2023; Toimiva lastensuojelu -selvitystyöryhmä, 2013, s. 26) muun muassa sotien ja kansainvälisten työmahdollisuuksien myötä, jonka vuoksi myös sosiaalityössä tarvitaan lisää informaatiota ja valmiuksia kohdata erikielisiä sekä erilaisista kulttuureista ja olosuhteista tulevia asiakkaita (Anis, 2008, s.14). Maahanmuuttajien kohtaamisessa ammatillisessa työssä tuo haasteita muun muassa kielimuuri sekä tiedon puute kulttuurin ja uskonnon vaikutuksesta perheen elämään (McLaughlin ym., 2011, s. 8; Anis, 2008, s. 6). Siksi on tärkeää, että ammattilaiset pystyvät ratkomaan kohtaamisen haasteita sekä saavat lisää työkaluja ja tietoa yhteistyöstä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa. Maahanmuuttajat kokevat myös monenlaista syrjintää ja rasismia niin yksilötasolla, kuin yhteiskunnan rakenteissa. Syrjinnällä on vahva vaikutus terveyteen, heikkoon elämänlaatuun ja yksinäisyyteen (Anis & Malin, 2023, s. 6; Rask, 2022, s. 23). Lisäksi syrjinnällä voi olla kotoutumista hidastava vaikutus (McLaughlin, 2011, s. 8). Raskin (2022, s. 25) mukaan syrjinnän kokemuksia ilmenee myös lastensuojelun asiakkuudessa, joka herättää tarpeen kehittää ammattilaisten osaamista rasismiin ja antirasistisiin käytäntöihin liittyen.

Tutkimuksessamme on kolme keskeistä tutkimuskysymystä:

1. Millaisia haasteita lastensuojelun sijaishuollon ammattilaiset kohtaavat työskennellessään maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa?
2. Millaisilla toimintatavoilla ammattilaiset voivat itse vahvistaa yhteistyön sujuvuutta maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa?

3. Millaista tukea ja työkaluja lastensuojelun sijaishuollon ammattilaiset tarvitsevat kohtaamisen tueksi maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusympäristö ja yhteistyökumppani

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. Kysely kohdistui tarkemmin lastensuojelun sijaishuollon laitostyöyksiköiden henkilöstölle. Alueella tunnistettuja ilmiöitä ovat asunnottomuus, päihdeongelmat sekä yksinhuoltajaperheet. Sosiaali- ja terveystieteissä painottuvat nuorten ja perheiden palvelutarpeet, mukaan lukien lastensuojelun palvelut. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, 2022, s. 6–14, s. 18.) Vuonna 2022 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0–17-vuotiaita lapsia oli 1283, eli 2,2 % alueen ikäluokasta. Heistä noin puolet oli sijoitettuna laitoshoidon yksiköihin. (THL, 2024a; THL, 2024b.) Lisäksi vieraskielisen väestön osuus on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella Suomen suurin (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, 2022; THL, 2023a). Tämä korostaa tarvetta koulutukselle ja tiedolle eri kulttuurien kohtaamisesta ja yhteistyön sujuvuudesta monikulttuurisessa lastensuojelutyössä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue järjestää erilaisia lastensuojelupalveluita, kuten avohuollon sosiaalityötä, sijaishuollon sosiaalityötä, kotiin vietäviä palveluita, perhekuntoutusta, vastaanottoa toimintaa sekä kuntouttavaa sijaishuoltoa (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, i.a.-c). Lastensuojelun toimenpiteet järjestetään lähtökohtaisesti avohuollon tukitoimina. Jos lapsen tilanteessa kuitenkin ilmenee turvallisen kasvun ja terveyden uhkia, voidaan palvelut järjestää perhehoitona tai sijaishuollon laitoksessa (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, i.a.-b). Hyvinvointialueella on n. 180 sijaisperhettä ja 25

lyhytaikaisen perhehoidon vastaanottoperhettä, neljä lyhytaikaisen laitoshoidon vastaanotto- ja arviointiosastoa, kolme kuntouttavan sijaishuollon yksikköä, yksi erityistason yksikkö sekä yksi itsenäistyvien nuorten yksikkö. Lisäksi perhehoidon ja sijaishuollon palveluita täydennetään ostopalveluna yksityisten toimijoiden järjestäminä. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, i.a.-c.) Tutkimusluvan rajoitusten vuoksi lopulliseen tutkimukseen osallistui vain hyvinvointialueen omia laitoshoitoyksiköitä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pyrkii aktiivisesti kehittämään lastensuojelupalveluita laadun ja asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on esimerkiksi kirjattu palveluiden oikea-aikaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kehittäminen erilaisin toimintatavoin. Lisäksi palveluiden järjestämisessä pyritään huomioimaan vieraskielisten asiakkaiden tuentarpeet sekä kulttuuriset taustat. Sijaishuollossa on pyritty vahvistamaan asiakasperheiden jälleenyhdistämistä sekä vanhempien tukemista. Työskentelyssä tuetaan systeemistä, suhdeperustaista ja osallistavaa työtettä. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, i.a.-c.) Osallistaminen tarkoittaa asiakkaan mielipiteiden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamista työskentelyssä, jossa hänet nähdään oman tilanteensa asiantuntijana. Systeemiseen työtteen mukaan lapsi ja perhe nähdään toisiinsa vaikuttavina yhteisön jäseninä, jossa painoarvo on perheen ja lapsen kokemuksissa sekä vuorovaikutussuhteiden ongelmien ratkaisemisessa (THL, 2024f; Hiltula & Niskanen, 2022). Suhdeperusteisen työskentelyyn kuuluu, että sijaishuollon ammattilainen rakentaa lapsen luottamussuhdetta, joka vahvistaa lapsen hyvinvointia pitkällä aikavälillä sekä auttaa ammattilaista vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin (Keskinen, 2021). Esimerkiksi tarjottavien koulutusten ja perehdytysten avulla voidaan ammattilaisten osaamista tukea ja ylläpitää. (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, i.a.-c.)

5.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Tutkimuksemme menetelmällinen lähestymistapa on laadullinen kyselytutkimus. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, tulkita ja

kuvata tietyn ilmiön laatua, ominaisuuksia sekä merkityksiä (Jyväskylän yliopisto, 2021). Laadullisessa tutkimuksessa on usein kyse fenomenologiasta, jossa tutkittavaa ilmiötä pyritään ymmärtämään kohdejoukon kokemusten ja ajatusten sekä ilmiön ympärille luotujen merkitysten kautta (Puusa ym., 2020; Vilka, 2021). Laadullisessa tutkimuksessa hyödynnetään empiirisiä aineistoja kuten tekstejä, haastatteluja, avoimia kysymyksiä, kuvia tai havainnointipäiväkirjoja (Juhila, 2021). Laadullisen lähestymistavan tueksi tutkimus sisältää määrällistä tietoa kyselystä saatujen asteikko- ja monivalintakysymysten kautta. Analysoinnin tukena hyödynnämme aineistosta laadittuja kuvioita ja keskilukuja. Tutkimuksen tavoitteena on kerätä systemaattista ja laajaa tietoa lastensuojelun sijaishuollon ammattilaisten kokemuksista liittyen yhteistyön sujuvuuteen maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa.

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä hyödynsimme lastensuojelun yksiköihin laadittavaa kyselylomaketta, jonka tavoitteena oli saada systemaattista ja laajaa tietoa lastensuojelun sijaishuollon ammattilaisten kokemuksista liittyen yhteistyön sujuvuuteen. Aineistokeruussa hyödynnettiin harkinnanvaraista otantaa eli kuultiin niitä henkilöitä, joilla on tutkimusaiheen kannalta olennaista tietoa. Kysymykset käsittelivät vuorovaikutusta, sen haasteita sekä kehittämistarpeita käytännön työssä. Lopulliseen verkkokyselyyn muodostui yhteensä viisi avointa kysymystä, kaksi monivalintakysymystä ja kolme asteikkokysymystä. Keräsimme tutkimusaineiston sähköisellä Webropol -alustalla, joka mahdollisti anonyymin vastaamisen aika- ja paikkariippumattomasti. Kyselytutkimuksessa ei selvitetty sijaishoitoyksikön tai vastaajien nimeä, henkilötietoja, IP-osoitetta tai muita tunnistettavissa olevia tietoja. Tavoitteena oli saada mahdollisimman moni sijaishuollon ammattilainen vastaamaan kyselyyn saadaksemme laajan otannan, joka lisää tutkimuksen luotettavuutta (Vehkalahti, 2014, s. 44).

Vastaajille kohdistettu saatekirje (Liite 1) ja verkkokysely (Liite 2) jaettiin sähköpostitse Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteyshenkilölle, joka välitti kyselyn eteenpäin sijaishuollon laitosten tiimeille. Tutkimusaineiston keruu tapahtui maaliskuun 2024 aikana. Kyselyyn vastasi yhteensä 18

lastensuojelun sijaishuollossa työskentelevää ammattilaista Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelta.

5.3 Aineiston analyysi

Kyselyn avoimet kysymykset mahdollistivat aineiston analyysimenetelmänä teema-analyysin, jossa pyrimme löytämään toistuvia teemoja tutkimustuloksista. Kun kyselytutkimuksen keräämisaika oli päättynyt, siirsimme Webropol-alustalta saadut tutkimustulokset Word-tiedostomuotoon, joka mahdollisti aineiston koodaamisen toistuvien teemojen perusteella. Teemoittelu on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jonka avulla yhteneviä tuloksia ja havaintoja voidaan jaotella kategorioihin ja teemoihin. (Juhila, i.a; Puusa ym., 2020) Kyseiset teemat auttavat vastaamaan tutkimuskysymyksiin sekä käsitteellistämään tutkittavaa ilmiötä (Puusa ym. 2020).

Teemojen tunnistamisen tukena hyödynsimme koodausta, eli alleviivasimme tekstistä samoilla väreillä toistuvia teemoja. Koodausta toteutettiin aineistolähtöisesti, jossa kokonaisyymmärrys tutkittavasta ilmiöstä muodostui aineiston havaintojen perusteella. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Tämän jälkeen jäsentelimme tekstinkäsittelyn avulla kunkin tutkimuskysymyksen alle toistuvat teemat, joille nimesimme omat alaotsikot. Muodostimme aineistosta kolme pääteemaa: 1. kielimuuri, 2. tiedon puute kulttuureista ja uskonnoista sekä 3. tiedon puute viranomaistoiminnasta ja palvelujärjestelmästä.

Kun aineisto oli jaettu aihekokonaisuuksiin, havainnollitimme teemoja tutkimusaineistosta saatujen suorien lainausten avulla. Puusan ym. (2020) mukaan lainausten hyödyntäminen sekä rikastaa aineiston analyysia, että auttaa lukijaa arvioimaan tulkintojen taustoja. Aineiston analyysin tukena hyödynsimme muuta aiheesta tehtyä tutkimuskirjallisuutta.

Laadullisen analyysin tueksi hyödynsimme tutkimuksen asteikko- ja monivalintakysymyksistä saatujen vastausten analysointiin määrällistä eli kvantitatiivista analyysia. Havainnoimme määrällisiä tuloksia keski- ja

prosenttilukujen sekä kuvioiden avulla. Määrällinen analyysi auttaa ymmärtämään tutkimusaihetta syvällisemmin sekä täydentää tutkimuksemme laadullista analyysia.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Kohderyhmä

Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 18 lastensuojelun sijaishuollon ammattilaista Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella. Vastaajista suurin osa oli sosionomeja ja sosiaalityöntekijöitä. Vastaajissa oli myös muutamia muun perustutkinnon ja muun korkeakoulututkinnon suorittaneita ammattilaisia. Anonymiteetin suojaamiseksi kyselyyn vastanneiden ammattiryhmien edustajien määriä ei eritellä raportissa tarkemmin.

Kysyttäessä ammattilaisten kokemusvuosista maahanmuuttajien kanssa työskentelystä kymmenportaisella asteikolla (alle vuoden tai ei lainkaan – kymmenen/yli kymmenen vuotta), oli kokemusvuosissa havaittavissa jonkin verran vaihtelua: yhdeksällä vastaajista kokemusvuosia oli kymmenen/yli kymmenen vuotta, viidellä vastaajista kolme vuotta, ja loppuilla kaksi, viisi tai kuusi. Kyselyssä pyrittiin saamaan tietoa ammattilaisilta, joilla on kokemusta käsiteltävästä tutkimusaiheesta. Kokemusvuosien perusteella kyselyyn vastasi siis ammattilaisia, joilla on useamman vuoden työkokemus ja tietoa käsiteltävästä tutkimusaiheesta. Tämä vahvistaa tutkimustulosten luotettavuutta.

6.2 Yhteistyön haasteet

Halusimme selvittää, millaisia haasteita lastensuojelun sijaishuollon ammattilaiset kohtaavat työskennellessään maahanmuuttajataustaisten

asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa. Yhteistyössä ilmenevien haasteiden tunnistaminen antaa tilaa mahdollisille kehittämisideoille käytännön asiakastyössä. Vastauksissa toistui kielimuurin tuomat haasteet, ammattilaisten puutteellinen kulttuurituntemus, sekä asiakkaiden puutteellinen tieto lastensuojelusta ja viranomaistoiminnasta.

Yhteisen kielen puuttuminen koettiin yhdeksi merkittävimmäksi yhteistyötä hidastavaksi tekijäksi ammattilaisten sekä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja perheiden välillä. 18:sta vastaajasta 15 raportoi keskeiseksi yhteistyötä kuvaavaksi haasteeksi kielimuurin. Yhteisen kielen puuttuminen edellyttää ammattilaisilta aktiivista tulkkipalveluiden hyödyntämistä. Tulkkauksilanteisiin liitettiin kuitenkin monenlaisia haasteita. Ammatillaiset kokivat tulkin läsnäolon estävän luontevaa keskustelua asiakkaan kanssa sekä hidastavan työskentelyä. Lisäksi vastaajat raportoivat suurempaa alttiutta väärinymmärryksille tulkkauksivirheistä johtuen. Vastauksissa myös korostui, että sanaston kääntäminen on usein haastavaa, eikä kaikille käsitteille ei ole vastinetta asiakkaan äidinkielessä. Näin sijaishuollon työskentelyn ja tavoitteiden kannalta olennaista tietoa voi jäädä välittymättä.

Joidenkin asiakkaiden kanssa on merkittäviä kielimuurihaasteita sekä tulkkaushaasteita.

Kommunikointi on kuormittavampaa molemmin puolin ja tietoa jää välittymättä.

Tulkkien kanssa toimiminen on hidasta ja tulkkauksivirheitä tapahtuu paljon.

Kielellisesti termistöä on vaikea kääntää ja käsitteet ovat outoja asiakkaille, eikä niille ole vastaavuutta heidän omassa kulttuurissaan. Esimerkiksi huostaanotto on käsitteenä vieras ja joskus vanhemmat luulevat huoltajuuden loppuvan ja päätöksen kuvitellaan olevan ”vankeutta” vastaava.

Lisäksi ammatillaiset kokivat tulkkipalveluiden tason vaihtelevan merkittävästi, eikä jokaisen kielen tai murteen omaavaa tulkkiä ole välttämättä saatavilla. Ammatillaiset raportoivat myös eri kielille käännettyjen materiaalien ja esitteiden puutetta lastensuojelussa.

Vastaan kysymykseen niiden asiakkaiden osalta, joiden kanssa joutuu käyttämään tulkkia. Tulkkipalveluiden taso vaihtelee radikaalisti, eikä kaikille kielille tai murteille ole saatavilla tulkkia.

Erityisesti eri kielellä saatavia esitteitä esimerkiksi yksikkökohtaisista työskentelymalleista ei ole, ja se aiheuttaa sen, että työskentelyn esittely jää vain suullisten keskusteluiden varaan.

Sijaishuollon ammattilaiset kokivat kulttuuristen eroavaisuuksien vaikuttavan tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn. Tiedon puute voi aiheuttaa väärinymmärryksiä osapuolten välille tai sitä, ettei asiakkaan kulttuuriset tai uskonnolliset tarpeet tule tarpeeksi huomioiduksi työskentelyssä. Aineistossa ilmeni, ettei ammattilaisilla itsellään ole riittävää tietoa asiakkaiden kulttuureista, eikä arvioinnin tukena käytettävissä menetelmissä ole huomioitu tarpeeksi kulttuurisia erityispiirteitä. Tiedon lisääminen erilaisista kulttuureista voisi auttaa vahvistamaan yhteistyötä osapuolten välillä.

Ei riittävästi tietoa eri kulttuureista.

Kulttuuriset eroavaisuudet vaikuttavat vuorovaikutukseen ja tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Oma heikko ymmärrys ja kokemus. Suomessa laadituissa keinoissa ja menetelmissä asioiden arvioimisesta tai keskustelusta ei ole otettu huomioon kulttuuriset seikat.

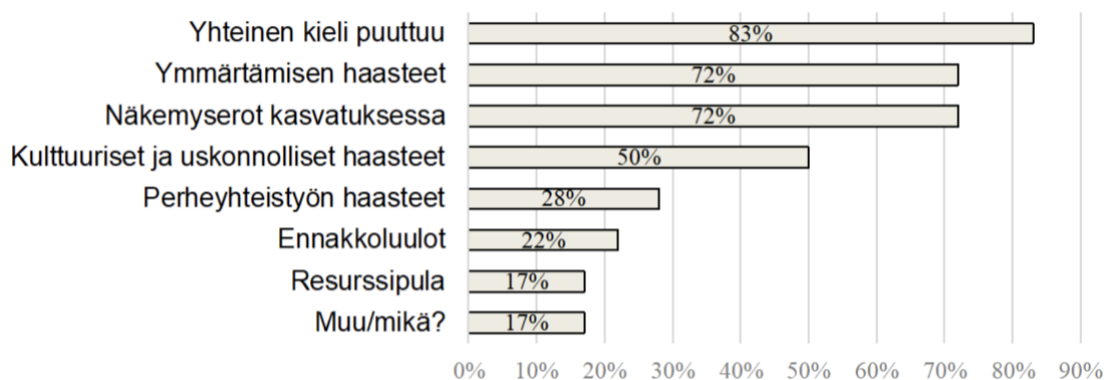
Lisäksi ammattilaiset raportoivat, että asiakasperheillä on usein puutteellinen ymmärrys suomalaisesta palvelujärjestelmästä ja lastensuojelun käytänteistä. Tämän vuoksi perusasioden, kuten lastensuojelun toimenpiteiden selvittäminen vie usein ylimääräistä työaikaa.

Usein asiakkailla ei ole riittävää tietämystä palvelusta, toimintaa säätelevästä lainsäädännöstä ja käytänteistä, jolloin tapaamisesta suuren osan ajasta vie asioiden selvittäminen ja perehdyttäminen.

Asiakkaat eivät hahmota suomalaista järjestelmää ja omaa osallisuuttaan.

Osa vastaajista koki, että tiedon puutteella on myös vaikutusta vanhempien yhteistyöhalukkuuteen - viranomaisiin saattaa kohdistua luottamuspulaa, vaikka heidän tavoitteenaan on pohjimmiltaan tukea lasta ja perhettä.

Selvitimme kyselyssä erillisen monivalintakysymyksen avulla, millaisia haasteita ammattilaiset kohtaavat vuorovaikutuksessa maahanmuuttajaperheiden ja lasten kanssa. Alla oleva kaavio havainnollistaa tutkimustuloksia.

Kuvio 1. Ammattilaisten kokemat vuorovaikutuksen haasteet

Monivalintakysymyksessä oli valmiita vastausvaihtoehtoja, joista sai valita useamman vaihtoehdon. Tulokset olivat suurelta osin yhteneviä avoimissa kysymyksissä ilmeneviin havaintoihin. Eniten kannatusta saivat yhteisen kielen puuttuminen (83 %) ymmärtämisen haasteet (72 %), sekä näkemyserot kasvatuksessa (72 %).

6.3 Ammattilaisten toimintatavat yhteistyön edistämiseksi

Kyselytutkimuksen avulla pyrimme selvittämään, millaisia toimintatapoja ammattilaiset ovat jo nyt hyödyntäneet maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kohtaamisessa ja millaista hyötyä niistä on ollut käytännön työssä. Kyselytutkimuksesta saaduissa vastauksissa korostui neljä keskeistä teemaa. Ensinnäkin lastensuojelun ammattilaiset pitivät yhteistyötä edistävänä tekijänä oman kulttuurituntemuksen lisäämisen. Ammattilaiset kokivat, että pystyivät vahvistamaan yhteistyön sujuvuutta maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa tutustumalla erilaisten kulttuurien tapoihin, käyttäytymisnormeihin sekä yhteisön ja uskonnon merkitykseen perheiden elämässä. Myös kulttuuritulkkien hyödyntäminen työskentelyssä oli koettu

hyödylliseksi. Kulttuuritulkki edistää yhteistyötä asiakkaiden ja ammattilaisten välillä selventämällä asiakkaan kulttuurillisia seikkoja ammattilaisille sekä välittämällä tietoa viranomaistoiminnasta ja palveluista asiakkaalle. Kulttuuritulkki pystyy tulkkamaan tilanteita kielellisesti osapuolten välillä sekä tarjoamaan asiakkaille emotionaalista tukea. Kaiken kaikkiaan kyselytutkimuksen vastauksissa korostui ammattilaisten pyrkimys toimia perheen kulttuuria kunnioittaen, joka koettiin yhteistyötä ja kohtaamista edistävänä tekijänä.

On tärkeää ottaa selvää asiakkaiden kulttuurista ja huomioida se työskentelyssä.

Lisätä omaa osaamista kulttuureista ja uskonnoista. Pyrkii ymmärtämään erilaisia toimintamalleja.

Pyrkimään toimimaan perheen kulttuuria kunnioittaen.

Toisena teemana tuloksissa korostui tulkkipalveluiden tarkoituksenmukainen hyödyntäminen asiakastyön tukena. Tulkin aktiivinen hyödyntäminen matalalla kynnyksellä koettiin vahvistavan molemminpuolista ymmärrystä asiakkaan ja ammattilaisen välillä. Tärkeänä periaatteena pidettiin perheen toiveiden kuulemista tulkin valitsemisessa. Esimerkiksi tulkin yhtenevä murre asiakkaan kanssa tai se, että tulkki on perheen oman yhteisön ulkopuolella, koettiin vahvistavan sekä molemminpuolista ymmärrystä, että mahdollistaen vaikeistakin asioista keskustelemisen turvallisesti. Rakentavana keinona ammattilaiset kokivat myös mahdollisuuden tarjota esitteitä ja materiaaleja asiakkaan omalla äidinkielellä.

Olen tyytyväinen, että meillä on töissä käytössä pikatulkkauspalvelu, jolla saamme nopeasti tulkin lapsen ja vanhemman kanssa keskusteluun. Tämä helpottaa huomattavasti ja toivottavasti kaikissa sijaishuoltopaikoissa tulkin saaminen on yhtä helppoa.

Oikean kielen ja murteen löytäminen tulkkausessa. Jos vain on saatavilla, niin esitteet asiakkaan omalla kielellä.

Kuunnella perheen toiveita tulkin suhteen, sillä usein asiakkaat haluavat tulkin oman yhteisönsä ulkopuolelta, joka vahvistaa sitä, että he uskaltavat puhua luottamuksellisista asioista.

Kolmanneksi vastaajat raportoivat yhteistyötä edistäväksi tekijäksi oman ammatillisen osaamisen ja vuorovaikutustaidot. Ammattilaiset kokivat pystyvänsä

vaikuttamaan yhteistyön sujuvuuteen oman toimintansa selkeydellä, johdonmukaisuudella ja läpinäkyvyydellä. Toimiviksi työskentelytavoiksi koettiin työskentelyn tavoitteiden selkeä informointi, työskentelytapojen esittelemineen heti alussa, sekä asian ymmärtämisen varmistaminen. Kun työskentelyn kannalta keskeiset tavoitteet ovat osapuolten tiedossa, on työskentely sujuvaa ja mahdollisilta väärinymmärryksiltä voidaan välttyä. Myös ajankäytöllä koettiin olevan merkitystä. Moni vastaaja koki, että tapaamisiin olisi hyvä varata enemmän aikaa tulkkipalveluiden käytön vuoksi, joka vahvistaa molemminpuolista ymmärrystä ja yhteistyön sujuvuutta. Lisäksi ammattilaisen selkokielen, rauhallisuuden ja läpinäkyvyyden korostaminen tapaamisissa koettiin kommunikaatiota edistävänä tekijänä.

Rakentamalla yhteistyötä siten, että perhe ymmärtää yrityksen toimia lapsen parhaaksi. Pyrkiä toimimaan mahdollisimman läpinäkyvästi: miten työskennellään, miksi, pitää vanhempi ajan tasalla.

Osoittaa vilpittömyyttä ja ennakkoluulottomuutta ja pyrkiä avoimeen ja läpinäkyvään yhteistyöhön, kuten muidenkin asiakkaiden ja perheiden kanssa.

Arvostava kuunteleminen tuoden silti esiin että lastensuojelulaki velvoittaa minua toimimaan mikäli koen sen olevan lapsen etu.

Varaamalla riittävästi aikaa tapaamisille. Asettamalla selkeitä tavoitteita.

6.4 Ammattilaisten kehittämistarpeet yhteistyön tueksi

Kyselytutkimuksen perusteella sijaishuollon ammattilaiset kokivat keskeiseksi haasteeksi yhteisen kielen puuttuminen. Yhteistyötä on haastavaa tehdä, vaikka tulkkipalveluita oli hyödynnetty, koska ei ollut suoranaista ymmärrystä ja tulkki pystyi tulkkamaan vain tietyn ajan. Ammattilaisten toiveena olikin jatkossa saada lisää käännettyjä materiaaleja ja esitteitä useammalle eri kielelle.

Koulutusta tarvittaisiin ehdottomasti lisää ja Suomessa eri kielelle käännettyä tietoa. Esimerkiksi lastensuojelun käsikirjan sivuista vain harva kääntyy eri kielille ja nekin lähinnä englanniksi tai ruotsiksi. Maahanmuuttajataustaiset perheet ovat lastensuojelussa suuri

ryhmä palveluidenkäyttäjänä, joten suurille kieliryhmille käännettyä materiaalia/infoa on liian vähän tarjolla perheille.

Lastensuojelun sijaishuollossa tulisi olla asiakasryhmän asiantuntijoita, mutta lastensuojelun sijaishuollossa on vähän maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Kyselyssä erimerkiksi kävi ilmi ammattilaisten toive siitä, että tiimissä olisi monen taustaisia ja -kielisiä työntekijöitä, jolloin yhteistyö olisi sujuvampaa. Lisäksi vastaajat olivat sitä mieltä, että viranomaisyhteistyön vahvistaminen eri palveluiden välillä voisi tukea yhteistyötä maahanmuuttajaperheiden kanssa. Toiveena oli erityisesti yhteistyön vahvistaminen kolmannen sektorien järjestöjen kanssa, jotka työskentelevät maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa.

Enemmän eri palveluiden välistä vuorovaikutusta ja yhteistä pohdintaa yhteistyön muodoista ja keinoista.

Toivoisin enemmän yhteistyötä sellaisten järjestöjen kanssa, jotka tekevät töitä maahanmuuttajien kanssa. Lisäksi olisi hienoa, jos myös työntekijöissä olisi monen taustaisia ja -kielisiä työntekijöitä.

Kyselyssä kävi myös ilmi, että ammattilaiset toivoivat lisää koulutusta antirasistisesta työskentelystä. Tietoa lisäämällä syrjintätilanteisiin voidaan herkemmin puuttua sekä toimintatapoja muuttaa. Lisäksi moni ammattilainen toivoisi lisäkoulutusta ja tietoa erilaisista kulttuureista ja uskonnoista. Puheeksi ottaminen sensitiivisistä aiheista saattoi olla haastavaa, jos ammattilaisella ei ollut riittävää tietoa kulttuurin tavoista ja erityispiirteistä.

Enemmän sparrausta antirasistiseen työotteeseen ja ennakkoluulojen haastamiseen.

Miten arvioida lasten ja perheen tilannetta mahdollisimman hyvin huomioiden eri kulttuurisia seikkoja. Kantasuomalaisena osaan kysyä kysymyksiä siinä yhteiskunnassa ja kulttuurissa, jossa olen itse kasvanut. Mutta ei minulla ole käsitystä, mitä kysymyksiä minun olisi myös hyvä kysyä.

Minua kiinnostaisi aina kuulla lisää eri kulttuureista.

Esimerkiksi kokemusasiantuntijoiden kuuleminen oli toive, joka nousi esille useammassa vastauksessa. Tätä voitaisiin hyödyntää muun muassa työnohjauksessa, jossa kokemusasiantuntija jakaisi omia kokemuksiaan

esimerkiksi kulttuurista, uskonnosta, lastensuojelun asiakkuudesta ja maahanmuutosta.

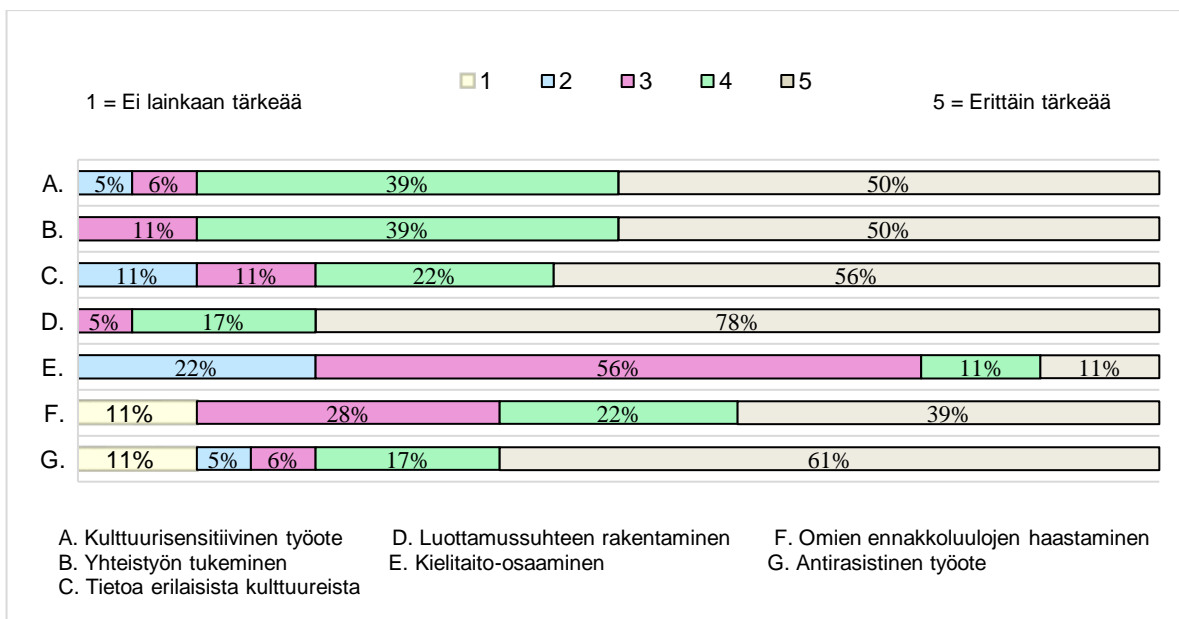
Tarvitsisin lisää tietoa maahanmuutosta ja maahanmuuttajien kokemuksista ylipäättään. Esimerkiksi kokemusasiantuntijoiden kuuleminen voisi olla hyödyllistä (esim. kuulisi kokemuksia lastensuojelusta maahanmuuttajataustaiselta vanhemmalta, jonka lapsi on otettu huostaan).

Kokemusasiantuntijoiden eri kulttuureista tulleiden lasten ja vanhempien tapaamisia toivon järjestettävän.

Tietoa eri kulttuurien tavoista yms. yhteiset keskustelufoorumit, kokemusasiantuntijoita eri kulttuureista.

Tutkimusaineistossa ammattilaiset toivat esille tiedon tarpeen kunniaväkivallasta. Kunniaväkivallalla viitataan perheenjäsenen tai yhteisön toimesta tapahtuvan väkivaltaan yhteisön normien vastaisesta käytöksestä, jolla uhrin koetaan häpäisseen perheen ja/tai yhteisön kunniaa. Kunniaväkivalta voi ilmetä fyysisenä, henkisenä tai taloudellisena väkivaltana. (Gill & Brah, 2014; Pitts, 2014; THL, 2023e.) Tietoa lisäämällä ammattilaiset pystyisivät jatkossa puuttua herkemmin mahdollisiin uhkatilanteisiin sekä tehdä tarvittavia toimenpiteitä uhrin turvallisuuden takaamiseksi. Tiedon tarvetta voidaan perustella ennen kaikkea lastensuojelun näkökulmasta, sillä ammattilaisen velvollisuus on puuttua asiakkaiden kohtaamaan väkivaltaan. Aiheesta keskusteltaessa on kuitenkin tärkeä korostaa perheiden olevan monenlaisia, eikä kunniaväkivaltaa tule suoranaisesti liittää tiettyihin uskontoihin tai kulttuureihin kuuluvaksi. Elfvingin (2014) mukaan tällaisella väkivallan kulttuuristamisella voi olla kulttuureita tai etnisiä yhteisöjä leimaava vaikutus.

Seuraava kuvio viittaa kysymykseen: Kuinka tärkeänä pidät koulutusta/tietoa seuraavista asioista?

Kuvio 2. Ammattilaisten tiedontarpeet yhteistyön vahvistamiseksi

Monivalintakysymyksissä oli valmiita vastausvaihtoehtoja, joista sai valita useamman vaihtoehdon. Tulokset ovat suurelta osin yhteneviä avoimissa kysymyksissä ilmeneviin teemoihin. Viisiportaisella asteikolla ammattilaiset pitivät erittäin tärkeänä etenkin tiedon saamista erilaisista kulttuureista (56 %), luottamussuhteen rakentamisesta asiakkaaseen (78 %), sekä antirasistisesta työotteesta (61 %). Toisaalta taas kielitaito-osaamisessa oli suurempaa vaihtelua asteikolla, mikä selittyy sillä, että asiakastapaamisiin hyödynnettiin aktiivisesti tulkkipalveluita. Kielitaito-osaamista edellytettiin tulkeilta, mutta ei varsinaisesti sijaishuollon ammattilaisilta.

6.5 Yhteenveto tuloksista

Lastensuojelun sijaishuollon ammattilaisille kohdistetun kyselyn kautta oli mahdollista saada laajaa ja käytännönläheistä tietoa ammattilaisten ja perheiden välisestä yhteistyöstä monikulttuurisessa lastensuojelussa. Saimme vastaukset kolmeen keskeiseen tutkimuskysymykseen liittyen yhteistyön haasteisiin, ammattilaisten hyväksi koettuihin toimintatapoihin sekä kehittämistoiveisiin jatkoa varten. Teemoittelun avulla tuloksista nousi esille kolme pääteemaa: 1. kielimuuri, 2. tiedon puute kulttuureista ja uskonnoista sekä 3. tiedon puute

viranomaistoiminnasta ja palvelujärjestelmästä. Samat teemat toistuivat jokaisen tutkimuskysymyksen kohdalla.

Teemoista voidaankin nostaa esille yksi, aihetta kokonaisvaltaisemmin kuvaava teema: osapuolten väliset ymmärtämisen haasteet. Aineiston perusteella niin yhteisen kielen puuttuminen ja tulkkipalveluiden käyttöön liittyvät haasteet, ammattilaisten tiedon puute perheen kulttuurista ja uskonnosta sekä perheiden tiedon puute lastensuojelusta, viranomaistoiminnasta ja palvelujärjestelmästä liittyivät ymmärtämisen haasteisiin ammattilaisten ja perheiden välisessä yhteistyössä. Tutkimuskysymysten asettelussa oli kuitenkin ratkaisukeskeinen lähtökohta, jonka kautta pyrimme löytämään ratkaisuehdotuksia yhteistyön vahvistamiseksi.

Ammattilaisten rakentaviksi koettujen toimintatapojen ja kehittämistoiveiden kautta yhteistyön haasteille voitiin kartoittaa konkreettisia ratkaisuehdotuksia. Seuraava taulukko kuvaa keskeisesti sijaishuollon ammattilaisten ja maahanmuuttajataustaisten perheiden välistä yhteistyötä. Taulukkoon on kirjattu kolme keskeistä yhteistyötä kuvaavaa teemaa, niihin liittyvät riskit, sekä käytännön ratkaisuehdotukset yhteistyön vahvistamiseksi.

Taulukko 2. Yhteistyön teemat, riskit ja ratkaisut

Teema	Riski	Ratkaisu
Kielimuuri	<ul style="list-style-type: none"> Osapuolet eivät ymmärrä toisiaan ja olennaista tietoa jää välittymättä. Tulkin eriävä murre perheen kanssa aiheuttaa tulkkausvirheitä tai vääristää kielen merkityksiä. Käännettyjen materiaalien puutteen vuoksi perhe ei saa tarvittavaa informaatiota lastensuojelusta. Tulkkien käyttö hidastaa ja vaikeuttaa kommunikaatiota. Perhe ei uskalla keskustella 	<ul style="list-style-type: none"> Tulkkipalveluiden asianmukainen hyödyntäminen. Kulttuuritulkkien hyödyntäminen. Tulkkipalveluiden tason kehittäminen. Eri murteiden omaavien tulkkien saatavuuden lisääminen. Perheen toiveiden kuuleminen tulkin suhteen (yhtenevä murre ja suhteet yhteisössä). Eri kielille käännettyjen materiaalien ja oppaiden saatavuuden lisääminen.

	luottamuksellisista aiheista tulkin läsnäolon vuoksi.	
Tiedon puute perheen kulttuurista ja uskonnosta	<ul style="list-style-type: none"> • Perheen kulttuuriset erityistarpeet eivät tule huomioiduksi työskentelyssä. • Sensitiivisistä aiheista keskustelu on haastavaa tiedon puutteen vuoksi. • Lasta/perheenjäsentä koskettavat turvattomat tilanteet, kuten kunniaväkivalta tai syrjintätilanteet jäävät huomaamatta ammattilaiselta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedon lisääminen kulttuureista ja uskonnoista. • Tiedon lisääminen kunniaväkivallasta. • Tiedon lisääminen antirasismista. • Viranomaisten ja palveluiden yhteistyön vahvistaminen (esim. järjestöjen kanssa). • Kokemusasiantuntijoiden kuuleminen. • Yhteisten foorumien lisääminen.
Tiedon puute viranomaistoiminnasta, palvelujärjestelmästä ja lastensuojelusta	<ul style="list-style-type: none"> • Työskentelyn tavoitteet ovat epäselviä perheelle. • Lastensuojelun tarkoitus ymmärretään väärin. • Tiedon puute aiheuttaa ennakkoluuloja ja luottamuspuolaa viranomaisia kohtaan. • Perhe kokee osallisuuden puutetta yhteistyössä ammattilaisten kanssa. • Palvelujärjestelmässä koordinointi haastavaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Viranomaistoiminnan selkeys ja johdonmukaisuus. • Tavoitteiden selkeä informointi. • Selkokieli ja rauhallisuus. • Arvostava kuunteleminen. • Riittävä ajankäyttö. • Monikulttuuristen ja -kielisten ammattilaisten rekrytointi. • Viranomaisten ja palveluiden yhteistyön vahvistaminen (esim. järjestöjen kanssa)

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

7.1 Eettiset kysymykset

Tutkimuskysymysten asettelussa, kyselytutkimuslomakkeen laatimisessa ja opinnäytetyön kirjoittamisessa on tavoiteltu kulttuurisensitiivistä ja yhdenvertaista työskentelyotetta. Kirjoittajina tiedostamme oman suhteemme

tutkimusaiheeseen sekä oman taustamme. Sosiaalialan ammattihenkilön eettisiin periaatteisiin kuuluu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen, kuten syrjinnän vastustaminen, monimuotoisuuden tunnustaminen, resurssien ja voimavarojen tasapuolinen jakaminen sekä epäoikeudenmukaisen politiikan ja käytäntöjen vastustaminen (Talentia ry., 2022). Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ammattilaisen velvollisuus on puuttua suoraan ja epäsuoraan rasismiin sekä työskennellä antirasistisesti. Jos kyselytutkimuksen suorittamisessa tai opinnäytetyön raportissa havaitaan yhdenvertaisuuden vastaisia epäkohtia, otamme siitä mahdollisesti saatavan palautteen vastaan vakavasti sekä teemme raporttiin tarvittavia korjauksia.

Opinnäytetyötä tehdessä tulee huomioida tietosuojan ja yksityisyyteen liittyvät kysymykset. Noudatimme tutkimuksessa Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimuseettisiä periaatteita, joihin sisältyy muun muassa riittävä perehtyneisyys aiheeseen, tutkimuslupa, tekijänoikeudet, aineistonhallintasuunnitelma, sekä eettinen ennakoarviointi (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Tutkimuksen suorittamiseksi haimme virallista tutkimuslupaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelta.

Tutkimuksen osallistujien on tärkeä tietää ennakkoon tutkimuksen tarkoituksesta, sisällöstä, tutkittavan osallistumisesta ja henkilötietojen käsittelystä (Kohonen ym., 2019). Ennen kyselyyn vastaamista lähetimme saatekirjeen (Liite 1), jossa kerrottiin tutkimuksen tavoitteista sekä korostettiin vastaajan anonymiteettia, vapaaehtoisuutta ja mahdollisuutta kieltäytyä tai keskeyttää osallistuminen missä vaiheessa tahansa. Kyselyyn vastaamalla osallistujat antoivat suostumuksensa tutkimuksen ehdoille ja tutkimuksesta saatujen tietojen käsittelylle opinnäytetyössä.

Eettisesti hyväksyttävässä tutkimuksessa tulee olla ajankohtaista tietoa, joka noudattaa hyväksi katsottuja tieteellisiä käytänteitä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi huolellisuutta oman tutkimusaineiston analysoinnissa sekä luotettavien lähteiden asianmukaista hyödyntämistä ja viittaamista. (Vilkkä, 2021.) Tutkimustulosten tulee perustua vain tosiasiallisiin havaintoihin. Tutkimuksen tulos -osiossa nostimme esille vain tosiasiallisia ja toistuvia havaintoja, joita

kyselytutkimuksessa kävi ilmi. Epäeettistä olisi myös toisten tuottamien tekstien tai materiaalien lainaaminen ilman viittausta eli plagiointi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023.)

Tutkijan on tärkeää tiedostaa oma valta-asetelmansa suhteessa tutkimuskohteeseen. Tutkija käyttää valtaa jo tiedostamattakin tutkimusaiheen ja menetelmällisen lähestymistavan valinnassa sekä tutkimuskysymysten asettelussa. (Vilkkä, 2021.) Epäeettistä olisi esimerkiksi sellaisen valta-aseman käyttö, jossa vastaajilta kysyttäisiin tutkimuksen kannalta epäolennaista- tai salassa pidettävää tietoa. Toisaalta myös tutkijan omakohtainen suhde tai ennakkokäsitykset ilmiöstä voivat vaikuttaa toteutumistavan rajauksiin ja aineiston tulkintaan (Vilkkä, 2021). Ennen tutkimuksen toteutusta pohdimme omia ennakkokäsityksiämme ja suhdettamme tutkimusaiheeseen sekä pyrimme siihen, etteivät ne vaikuttaisi vääristävästi tutkimuksen tekoon, rajauksiin tai aineistosta saatuihin tulkintoihin.

Tutkimuskysymysten asettelussa, tulosten analysoinnissa ja opinnäytetyön raportoinnissa pyrimme välttämään haitan aiheuttamista osallistujille tai yhteistyökumppanille. Tällainen haitta voisi olla esimerkiksi kohtuuttomien aikaresurssien käyttäminen, kysymysten aiheuttamat kipeät muistot tai se, että tutkimus vaikuttaisi palveluiden laatuun tai saatavuuteen negatiivisella tavalla. Pyrimme esimerkiksi minimoimaan tutkimuksen toteuttamisesta yhteistyötaholle aiheutuvat kustannukset. Tutkimuksen toteutus aiheutti pieniä välillisiä kustannuksia työajassa tapaamisten sekä kyselyn välittämisen ja vastaamisen vuoksi. Verkkokysely oli menetelmänä kustannustehokas ja vastaaminen vei arviolta noin 5–10 minuuttia aikaa jokaiselta vastaajalta.

Tuloksia kerätessä, säilyttäessä ja analysoitaessa pyrimme takaamaan tietoturvallisuuden sekä suojaamaan luvattoman pääsyn tutkimusaineistoihin. Tutkimuksessa ei käsitelty salassa pidettäviä tietoja ja kyselytutkimus toteutettiin täysin anonyymina. Tietoja analysoitaessa pyrimme varmistamaan vastaajien anonymiteetin säilyminen myös niin, ettei yksittäisistä vastauksista voi tunnistaa vastaajan henkilöllisyyttä. Tuloksista ei myöskään ilmene, mistä lastensuojelun laitossyksiköistä vastaukset on saatu. Vastaajan yksityisyyden menettäminen ja

sen tuomat vaikutukset ovat huomionarvoisia riskejä, joihin kiinnitimme erityistä huomiota. Tutkimusaineiston kokoamisessa, säilyttämisessä sekä avaamisessa tulee hyödyntää luotettavia ja tietoturvallisia palveluita (Heinonen, 2019, s. 13). Säilytimme aineistoa salasanaa edellyttävällä ja tietoturvallisella alustalla vain opinnäytetyön valmistumiseen asti, jonka jälkeen se hävitettiin. Poistimme tutkimusaineiston Webropol-alustalta sekä tiedostoista, jossa tuloksia oli käsitelty.

7.2 Luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuutta voidaan arvioida kahden keskeisen ominaisuuden avulla. Validiteetilla kuvataan, miten tutkimuksessa hyödynnetyt tiedonkeruutavat ja menetelmät vastaavat tutkimuksen ydinkysymykseen sekä kuvaavat ilmiön ominaisuuksia, jota on alun perinkin tarkoitus havainnoida (Tilastokeskus, i.a.-a). Toisaalta reliabiliteetilla arvioidaan, miten samoilla tutkimusmenetelmillä ja mittareilla voitaisiin päästä samankaltaiseen lopputulokseen toistomittausten avulla (Tilastokeskus, i.a.-b).

Valitsimme opinnäytetyöhön sellaiset tutkimus- ja analysointimenetelmät, joiden avulla saisimme mahdollisimman laajaa tietoa yhteistyön sujuvuudesta lastensuojelun sijaishuollossa. Esimerkiksi kyselyn anonymiteetti mahdollisti sen, että suuri määrä vastaajia pystyi vastata kyselyyn rehellisesti ja ilman tuomitsemisen pelkoa. Kyselytutkimus laadittiin niin, että se voidaan tarvittaessa toistaa samankaltaisilla kysymyksillä ja rakenteella. Aineisto kerättiin rajatun aikataulun sisällä ja vastaukset käsiteltiin huolellisesti tietoja kadottamatta tai vääristämättä. Toisaalta kyselytutkimus saattoi rajata vastausten laajuutta. Muilla tutkimusmenetelmillä, kuten haastattelulla olisi kysymyksiin voitu saada laajempia vastauksia perusteluineen. Analyysimenetelmänä teemoittelu auttoi muodostamaan jäsennellyn ja syvällisen käsityksen tutkimusaiheesta sijaishuollon ammattilaisten näkökulmasta. Analysoimme aineiston tuloksia kriittisesti ja tarkastelimme myös tutkimuksen rajoituksia

Hyödynsimme opinnäytetyön laatimisessa aiheesta saatavilla olevia tutkimuksia. Tärkeänä periaatteena pidimme tietolähteiden luotettavuutta ja monipuolisuutta, kuten suomalaisen ja kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden hyödyntämistä samanaikaisesti. Lopullisessa opinnäytetyössä pyrimme analysoimaan tutkimustietoa totuudenmukaisesti sekä avaamaan kerättyä tietoa ymmärrettävään muotoon.

Luotettavuuden kannalta pidimme tärkeänä, että mahdollisimman moni osallistuisi kyselyyn, sillä johtopäätösten tekeminen on haastavaa niukkojen tai keskenään ristiriidassa olevien vastausten perusteella. Tiedostimme, että tulosten yleistettävyyteen voi myös vaikuttaa vaihtelut sijaishuoltoyksiköiden välillä johtuen esimerkiksi resursseista, henkilöstön määrästä tai työajasta. Otimme myös huomioon, että henkilökunnan aikataulut ja kiire saattavat vaikuttaa vastausaktiivisuuteen. Tämän vuoksi tarjosimme laajan aikavälin kyselyn vastaamiseen.

8 POHDINTA

Tiedon selvittämisen tarve monikulttuurisen lastensuojelutyön yhteistyöstä heräsi toisen kirjoittajan työkokemuksen perusteella. Aihevalinnan kannalta oli kuitenkin antoisaa, että saimme opinnäytetyöhön kyseisen yhteistyökumppanin, jolla on vahvaa ammattitaitoa ja kokemusta monikulttuurisesta lastensuojelutyöstä. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää hyvinvointialueen lastensuojelupalveluiden kehittämisessä. Ammattilaisten kokemusten ja kehittämistarpeiden pohjalta voidaan vahvistaa rakentavaksi koettuja toimintatapoja sekä kehittää uusia.

Havaitsimme, että sijaishuollon ammattilaisten sekä asiakasperheiden yhteistyötä kuvasi osapuolten välisen ymmärryksen puutteellisuus. Tutkimuksen perusteella ammattilaisilla ei ollut riittävästi tietoa asiakkaan kulttuuritaustasta,

eikä maahanmuuttajataustaisilla lastensuojelun perheillä ollut riittävää tietoa suomalaisesta palvelujärjestelmästä ja lastensuojelun käytänteistä. Myös muussa tutkimuskirjallisuudessa on tullut esille ammattilaisten puutteellinen kulttuurituntemus (Sjösdtedt, 2022) sekä maahanmuuttajataustaisten perheiden tiedon puute lastensuojelutyöstä (Anis, 2008, s. 49; Ekholm & Katisko, 2012). Tuloksissa ilmeni, että moni ammattilainen toivoisi kokemusasiantuntijoiden kuulemista ammatillisen työn tueksi sekä lastensuojelun sijaishuoltoon rekrytoitavan lisää henkilökuntaa erilaisista kulttuuri- ja kielitaustoista. Tulokset viestivät tarpeesta vahvistaa yhteistyön keinoja sijaishuollon ammattilaisten ja maahanmuuttajataustaisten asiakasperheiden välillä.

Suureksi haasteeksi koettiin kielimuuri, joka kuormittaa kommunikaatiota ja altistaa väärinymmärryksille. Vaikka tulkkipalveluita hyödynnettiin, niiden koettiin vievän ylimääräistä aikaa tapaamisilta, vaikeuttavan kommunikaatiota sekä aiheuttavan tulkkausvirheitä. Tulkkausvirheiden vuoksi sanojen ja lauseiden merkitykset voivat vääristyä, tai niille ei välttämättä ole vastaavuutta asiakkaan äidinkielessä, kuten tulos-osion vankeus -esimerkki osoitti. Kielimuuriin liittyviä haasteita ovat havainneet myös Dadi (2022, s. 30–31) sekä Ekholm ja Katisko (2012, s. 31) monikulttuurisen lastensuojelun tutkimuksissaan. Lisäksi infomateriaalia ja oppaita koettiin olevan heikosti saatavilla eri kielille. Käännöksiä lisäämällä voitaisiin varmistaa, että kaiken kieliset perheet saavat tarvittavan informaation lastensuojelusta omalla äidinkielellään. Toisaalta digiympäristöjen lisääntyessä monikielistä tietoa on mahdollista tuottaa myös verkossa. Esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliiton ylläpitämällä Lastensuojelu.info -sivustolla tarjotaan tietoa lastensuojelusta 11 eri kielellä (Lastensuojelun Keskusliitto, i.a.). Monikielistä informaatiota voitaisiin tarjota jatkossa myös palveluntuottajien omilla verkkosivuilla sekä sosiaalisessa mediassa, missä tieto on helposti saatavilla.

Opinnäytetyön toteuttaminen on ollut mielekästä molempien kirjoittajien ollessa motivoituneita käsiteltävää tutkimusaihetta kohtaan. Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa tutkimusaiheen rajaus ja käytännön toteutus vaativat runsaasti aikaa, yhteistä pohdintaa ja päätöksentekoa, mutta onnistuimme rajaamaan tutkimusaiheen toteuttamiskelpoiseksi, saamaan tutkimusluvan sekä aloittamaan

tutkimusaineiston keräämisen. Suunnittelua mielekkäämpää oli aineiston analysointi ja kirjoittamisprosessi, jonka ohessa luimme läpi muuta aiheesta tehtyä tutkimuskirjallisuutta. Tutkimustuloksiin vahvistusta saimme siitä, että muissa aihetta käsittelevissä tutkimuksissa oli löytynyt näyttöä samankaltaisista tuloksista. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön prosessi auttoi ymmärtämään syvemmin sijaishuollon teemoja lapsen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta.

Opinnäytetyötä laatiessa pohdimme myös tutkimuksen rajoituksia ja tulosten yleistettävyyteen liittyviä kysymyksiä. Ensimmäinen kyselytutkimukseen vastasi 18 sijaishuollon ammattilaista, mutta suurempi vastaajajoukko olisi lisännyt tulosten yleistettävyyttä ja luotettavuutta. Toiseksi kyselylomake aiheutti omat rajoituksensa tutkimuksen tekemiselle. Kyselytutkimuksessa oli useita avoimia kysymyksiä ja se mahdollisti nimettömän osallistumisen tutkimukseen, mutta esimerkiksi haastateltavassa aineistossa olisi voinut saada näkyviin ammattilaisten laajempaa näkökulmaa perusteluineen. Lisäksi kyselylomakkeeseen asetetut, rajatut kysymykset ovat saattaneet vaikuttaa vinoutuneesti tuloksiin. Kolmanneksi tehtäessä kyselytutkimusta monikulttuurisesta lastensuojelutyöstä on ymmärrettävä, että maahanmuuttajataustaisia perheitä on hyvin monenlaisia, eikä tuloksia voida yleistää kaikkia perheitä koskevaksi tosiasiaksi. Aniksen (2008, s. 22) mukaan arkipäivän rasismia voi olla esimerkiksi se, että sosiaalityön yhteistyössä ilmeneviä haasteita yleistetään kaikkia maahanmuuttajia tai kansallisuuksia koskevaksi. Myös perheen toimintatapojen perusteleminen yksinomaan kulttuuritaustalla (Pauvert, 2022, s.22) on vääristynyt näkökulma, jota olemme pyrkineet välttämään.

On tärkeä korostaa, että jokaisella lastensuojelun asiakkuudessa olevalla perheellä on yksilöllisiä tarpeita ja haasteita, jotka eivät viittaa välttämättä kulttuuriseen tai uskonnolliseen taustaan. Tutkimuksen tarkoituksena ei myöskään ollut vertailla yhteistyön sujuvuutta suomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten perheiden välillä. Tutkimuksen kautta pyrittiin lisäämään tietoa yhteistyöstä, jotta ammattilaisten toimintatapoja ja osaamista voidaan jatkossa kehittää. Esimerkiksi kulttuuristen erityispiirteiden

huomioimisen kannalta on tärkeää, että ammattilaisilla on riittävästi tietoa ja ymmärrystä kulttuuritaustasta ja sen vaikutuksesta asiakasperheen arkeen.

Prosessi kehitti omaa ammatillista osaamistamme ja auttoi ymmärtämään, miksi lastensuojelun ammattilaisen olisi tärkeää tutustua erilaisiin kulttuureihin ja uskontoihin, hyödyntää tulkkipalveluita asiakkaan tarpeiden mukaisesti sekä kommunikoida johdonmukaisesti ja avoimesti asiakasperheiden kanssa. Opinnäytetyön prosessin aikana opimme paljon kulttuurisensitiivisistä ja antirasistisista työskentelytavoista - myös ammattilaiset kokivat tärkeänä lisäkoulutuksen näiden aiheiden parista. Kuten Anis (2006) jaotteli teoriassaan kuusi kohtaamisen kehystä, myös sijaishuollon ammattilaiset tunnistivat yhteistyön voimavaroina kulttuurisensitiivisen, osallistavan ja rasmitietoisien kohtaamisen. Tulevina sosionomeina on tärkeää saada tietoa antirasistisesta työskentelystä, jotta jokaisella sosiaalipalveluiden asiakkaalla olisi turvallinen ja arvostettu kokemus kohtaamisesta sekä varmuus siitä, että mahdollisiin syrjäntilanteisiin puututtaisiin aktiivisesti.

Tutkimustulosten perusteella sijaishuollon laitoksissa voitaisiin jatkossa esimerkiksi tuottaa lisää esitteitä ja materiaaleja eri kielillä, vahvistaa tulkkipalveluiden koordinoitua sekä kuulla kokemusasiantuntijoita yhteistyön vahvistamisen tukena. Hyödyllistä olisi toteuttaa hanke yhteistyössä kolmannen sektorin järjestön kanssa, jonka avulla lisättäisiin maahanmuuttajataustaisten perheiden tietoa lastensuojelun sijaishuollosta tai ammattilaisten tietoa erilaisista kulttuureista ja uskonnoista. Ammattilaisten käyttöön voisi esimerkiksi kehittää oppaan, josta löytyisi tietoa kulttuureista ja uskonnoista. Lisäksi oppaassa voitaisiin käsitellä kohtaamisen tapoja, joilla ammattilainen voi vahvistaa yhteistyötä ja luottamusta asiakasperheiden kanssa. Niin Aniksen (2006) kohtaamisen kehysten, kuin tutkimuksessa ilmenevien tulosten perusteella oppaassa voitaisiin tarjota informaatiota asiakasperheiden kulttuurisensitiivisistä, rasmitietoisista sekä osallistavista kohtaamisen tavoista.

LÄHTEET

- Anis, M. (2006). Lastensuojelun ammattilaisten tulkintoja maahanmuuttajasosiaalityöstä. *Janus* 14(2), 109–126.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042826289>
- Anis, M. (2008). *Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat*. [Artikkeliväitöskirja, Turun yliopisto]. (Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008.) Väestöliitto. <https://www.utupub.fi/handle/10024/35938>
- Anis, M., & Malin, M. (31.01.2023). Ulkomaalaistaustaiset lapset ja nuoret lastensuojelun sijaishuollossa: sijoitusten määrän, perusteen ja sijoituspaikan tarkastelu vuosina 1991–2015. *Janus* 31(1), 4–23.
<https://journal.fi/janus/article/view/115427/76735>
- Dadi, N. (2022). Tulkkaus ja sen haasteet lastensuojelun asiakastyössä. Teoksessa Niemiharju, M., Ali, M., Dadi, N., Helmanen, E., Hermann, S., Kari-Ai-Toobim E., Sjösted, A., & Toivanen, J. (toim.), *Kahden kulttuurin perheiden kohtaaminen lastensuojelussa. Opas ammattilaisille ja vanhemmille* (s. 30–33). Familia ry.
https://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/familia_opas_netiiin_final.pdf
- Dovigo, F. (2018). Great expectations. An analysis of child protection cases concerning immigrant children in Italy as a discursive practice. *Qualitative Social Work*, 17(3), 439–451. <https://doi-org.anna.diak.fi/10.1177/1473325016676336>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.) *Tutkimusetiikka Diakissa*. Saatavilla 17.5.2024 <https://www.diak.fi/kumppanille-ja-kehittajalle/avointiede-ja-tutkimus/tutkimusetiikka-diakissa/>
- Ekholm, E. & Katisko, M. (2012). *Yhteiselo metropolissa – kokemuksia sovittelusta ja näkökulmia lastensuojeluun*. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Elfving, E. (2017). *Kunnia, etnisyys ja kulttuuri – sosiaalityöntekijöiden käsityksiä kunniaan liittyvästä väkivallasta*. [Pro gradu -tutkielma,

Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus]

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201703301823>

Espoon kaupunki. (21.9.2021). Tunne lastensuojelu: Huostaanotto ja laitoshoido

[Audio, podcast-jakso]. Sarjassa *Tunne lastensuojelu*. Spotify.

https://open.spotify.com/episode/6kFoy1cE4j2Sp8xV0bgqvc?si=v-PgXmgGSmOcn_2NkSSvIQ

Fatima, H. (2006). Cultural Competence, Cultural Sensitivity and Family

Support. Teoksessa Canavan, J., Pinkerton, J., & Dolan, P. *Family Support As Reflective Practice* (s.165-180). Jessica Kingsley

Publishers. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e00xww&AN=167087&site=ehost-live&scope=site>

Gill, A. K., & Brah, A. (2014). Interrogating cultural narratives about 'honour'-

based violence. *European Journal of Women's Studies*, 21(1), 72-86. <https://doi-org.anna.diak.fi/10.1177/1350506813510424>

Heino, T., & Säles, E. (2017). *Lasten ja perheiden yksilöllisiin tarpeisiin*

vastaava perhehoito. Kohti perhehoidon laadun vahvistamista.

Työpaperi 20/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-857-9>

Helminen, J. (2019). *Kohtaaminen ja vuorovaikutus osaamisen ytimessä.*

Lastensuojelutyön erikoistumiskoulutuksen osallistujien näkemyksiä työstä ja koulutuksesta. (Diak Työelämä 17). Diakonia-ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/242916/DIAK_TyoeIama17_verkkoversio.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Hiltula, M., & Niskanen, H. [Polske]. (27.4.2022). *Systeeminen ja*

suhdeperusteinen työote asiakastyössä osa 1: Mitä systeemisyyden tarkoittaa ja miksi. [Video; luentotalenne]. YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=Dsqo7iMEfQ4&list=PLK8oPzVvj9yeM31_YDTWdKp5GXJfLxFTD&index=1&t=401s

Hyppönen, T. (2013). Monikulttuurinen lastensuojelun pätevyys sosionomin

työssä. *Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, vuosikirja 2013, vol. 14.*

<https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/download/122319/7265>

- Juhila, K. (i.a.). *Teemoittelu*. Saatavilla 3.12.2023
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Jyväskylän yliopisto. (2021). *Laadullinen tutkimus*.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Kotoutumisen osaamiskeskus. (i.a.-a). *Maahanmuuttaja; Maahanmuuttanut*. Saatavilla 1.1.2023 <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>
- Kotoutumisen osaamiskeskus. (i.a.-b). *Turvapaikanhakija*. Saatavilla 1.1.2023 <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>
- Keskinen, J. (1.3.2021). *Ajankohtainen opinnäytetyö: suhdeperustainen systeeminen lastensuojelu vastaanottotyössä*.
<https://vasso.fi/ajankohtainen-opinnaytetyo-keskinen/>
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A., & Spoof, S. K. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen Neuvottelukunnan Ohje 2019*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Koivisto, M. (2023). Työskentely lapsen vanhemman kanssa. Teoksessa Kekkonen, E., & Janhukainen, J. (toim.), *Näkökulmia sijaishuoltoon. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2023* (s. 26–32). Lastensuojelun Keskusliitto. <https://www.lskl.fi/julkaisut/nakokulmia-sijaishuoltoon/>
- Korhonen, P., & Eriksson, P. (2021). *Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat – katsaus 2000-luvulla tehtyihin kansainvälisiin tutkimuksiin*. Työpäpaperi 34/2021. Terveystieteiden tutkimuskeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-769-2>
- Kääriälä, A., & Hiilamo, H. (2023). Sijaishuollon laatua ja vaikuttavuutta on parannettava. *Yhteiskuntapolitiikka* 2(88), 195–199.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023041937691>
- Landin, S. (2023). *Muutoksen tukeminen ja luottamuksen asema sijaishuollon aikaisessa vanhemmuustyössä*. [Kandidaatintutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202301091179>
- Lastensuojelun keskusliitto. (2023). *Sijaishuolto*.
<https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/sijaishuolto/>

- Lastensuojelun keskusliitto. (i.a.). *Kaikki perheet tarvitsevat joskus tukea*. Saatavilla 16.5.2024 <https://www.lastensuojelu.info>
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. 30.12.2010/1386. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- L 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 22.9.2000/812. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- L 417/2007. Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10P52>
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P36>
- Lehtonen, H. (2022). *Vanhemmuuden diskurssit sijaishuollossa*. [Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/142145/LehtonenHeini.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Leinonen, E. (20.6.2013). Toinen sukupolvi tulee. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/toinen-sukupolvi-tulee>
- Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P., & Eriksson, P. (toim.). (31.10.2019). *Lastensuojelun laatusuositus*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:8. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- McLaughlin, H., & Cummins, I. (2011). Immigration, Policing and Social Work: The UK Perspective. Teoksessa Heikkilä, E., Danker, M., Ciriano, E., McLaughlin, H., & Reubsæet, H. *Working Together for Better Integration : immigrants, Police and Social Work*. Siirtolaisinstituutti 2011. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5889-07-9>
- McLaughlin, H., Reubsæet, H., & Vanhanen, S. (2011). Introduction. Teoksessa Heikkilä, E., Danker, M., Ciriano, E., McLaughlin, H., & Reubsæet, H. *Working Together for Better Integration : immigrants, Police and Social Work*. Siirtolaisinstituutti 2011. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5889-07-9>
- Mieli ry. (2.3.2023). *Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten kanssa työskenteleminen*. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden->

[vahvistamisesta/maahanmuuttaneet/eri-kieli-ja-kulttuuritaustaisten-kanssa-tyoskenteleminen/](#)

- Niemelä, S. (2.11.2022). *Osaamisenäkökulma: Kulttuurisensitiivisyys lapsiperhesosiaalityössä ja lastensuojelussa.*
<https://www.parempaalistensuojelua.fi/fi/uutinen/osaamisenakokulma-kulttuurisensitiivisyys-lapsiperhesosiaalityossa-ja-lastensuojelussa>
- Niemiharju, M., Toivanen, J., & Hermann, S. (2022). Kulttuurisensitiivisen työtteen soveltaminen lastensuojelutyöhön. Teoksessa Niemiharju, M., Ali, M., Dadi, N., Helmanen, E., Hermann, S., Kari-Al-Toobim E., Sjösted, A., & Toivanen, J. (toim.), *Kahden kulttuurin perheiden kohtaaminen lastensuojelussa. Opas ammattilaisille ja vanhemmille* (s. 26–29). Familia ry.
https://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/familia_opas_nettiin_final.pdf
- Pauvert, J. (2022). *Rasismien esiintyminen lastensuojelussa maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla. Vallitsevia tapoja ja tilanteita.* [Kandidaatintutkielma, Tampereen yliopisto]
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/138073/PauvertJenni.pdf?sequence=2>
- Payne, M. (2005). *Modern Social Work Theory.* (3. Painos). Palgrave.
- Pitts, K. M. (2014). Book Review: Honor-based violence: Policing and prevention. *International Criminal Justice Review*, 24(2), 211-212.
<https://doi-org.anna.diak.fi/10.1177/1057567714534687>
- Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät.* Gaudeamus.
- Rask, S. (2022). Rasismi- ja syrjintäkokemukset kahden kulttuurin perheissä – Miten työskennellä antirasistisesti ja tukea rasismia ja rodullistamista kohtaavia asiakkaita? Teoksessa Niemiharju, M., Ali, M., Dadi, N., Helmanen, E., Hermann, S., Kari-Al-Toobim E., Sjösted, A., & Toivanen, J. (toim.), *Kahden kulttuurin perheiden kohtaaminen lastensuojelussa. Opas ammattilaisille ja vanhemmille* (s. 22–25). Familia ry.

https://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/familia_opas_netin_final.pdf

Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). *Teemoittelu*. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Sjöstedt, A. (2022). Kahden kulttuurin perheiden kokemuksia lastensuojelun palveluista. Teoksessa Niemiharju, M., Ali, M., Dadi, N., Helmanen, E., Hermann, S., Kari-Al-Toobim E., Sjösted, A., & Toivanen, J. (toim.), *Kahden kulttuurin perheiden kohtaaminen lastensuojelussa. Opas ammattilaisille ja vanhemmille* (s. 11–16). Familia ry.

https://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/familia_opas_netin_final.pdf

Talentia ry. (2022). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (8.7.2021). *Kulttuurisensitiivinen työote*.

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (13.9.2023a). *Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1000 asukasta* (ind. 187). Sotkanet.fi.

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/metadata/indicators/187>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (7.12.2023b). *Sijaishuoltoon siirtyminen ja yhteistyö vanhempien kanssa*. Lastensuojelun käsikirja.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltoon-siirtyminen-ja-yhteisty-vanhempien-kanssa>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (7.12.2023c). *Lastensuojelutyötä ohjaavat periaatteet*. Lastensuojelun käsikirja.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-laatusuositus/lastensuojelutyota-ohjaavat-periaatteet#vuorovaikutus>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (7.12.2023d). *Sijaishuollon asiakassuunnitelma*. Lastensuojelun käsikirja.
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-asiakassuunnitelma>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (19.12.2023e). *Kunniaan liittyvä väkivalta*.
<https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/kunniaan-liittyva-vakivalta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (24.4.2024a). *Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä* (ind. 191).
Sotkanet.fi. <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/metadata/indicators/191>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (24.4.2024b). *Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, joiden sijoituspaikkana laitos, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista* (ind. 419). Sotkanet.fi.
<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/metadata/indicators/419>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (15.2.2024c). *Lastensuojelulaitokset*.
Lastensuojelun käsikirja.
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (15.2.2024d). *Lastensuojelun aikarajat*.
Lastensuojelun käsikirja.
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojelun-aikarajat>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (22.8.2024e). *Sijaishuolto*. Lastensuojelun käsikirja. Lasten ja nuorten lastensuojeluopas.
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-toiminta/sijaishuolto>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (27.5.2024f). *Systeminen toimintamalli lastensuojelussa*. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>

- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). *Lastensuojelun laatusuositus*. Saatavilla 19.12.2023. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-laatusuositus>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (17.10.2023). *Tiedevilppi*. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto/tiedevilppi>
- Tilastokeskus. (i.a.-a). *Validiteetti*. Saatavilla 22.10.2023 <https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>
- Tilastokeskus. (i.a.-b). *Reliabiliteetti*. Saatavilla 22.10.2023 <https://www.stat.fi/meta/kas/haku.html?q=Reliabiliteetti>
- Tilastokeskus. (i.a.-c). *Kotouttaminen*. Saatavilla 1.5.2024. <https://stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>
- Tilastokeskus (24.5.2023). *Maahanmuuttoja lähes 50 000 vuonna 2022*. [Tiedote]. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8n2djzw3b360cvz35t3up2r>
- Toimiva lastensuojelu -selvitystyöryhmä. (2013). *Toimiva lastensuojelu: Selvitystyöryhmän loppuraportti*. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. (22.11.2022). *Vantaan ja Keravan hyvinvointialuestrategia*. Aluevaltuusto. https://vakehyva.fi/sites/default/files/document/Vakehyva_Strategia_hyva_kyetty.pdf
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. (i.a.-a). *Lastensuojelu*. Saatavilla 4.5.2024 <https://vakehyva.fi/fi/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut/lastensuojelu>
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. (i.a.-b). *Lastensuojelun laitoshoido*. Saatavilla 15.4.2024 <https://vakehyva.fi/fi/palveluhakemisto/palvelu/lastensuojelun-laitoshoido#tab-introduction>
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. (i.a.-c). *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma*. Saatavilla 31.8.2024. <https://vakehyva.fi/fi/node/1615>
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura. <http://doi.org/10.31885/9789515149817>
- Vejander, K. (2022). *Sosiaalityöntekijän ja vanhemman välinen suhde lastensuojelussa*. [Kandidaatintutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/84821>

Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus.

Virolainen, P. (23.2.2022). *Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan*. <https://showcase.laurea.fi/blogiarkisto/pasovak2022-fi/koto-suomessa/2022/maahanmuuttajien-integroituminen-suomalaiseen-yhteiskuntaan/>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (i.a.). *Rasismi*. Syrjintä ja yhdenvertaisuus.

Saatavilla 22.10.2023

<https://syrjinta.fi/rasismi#:~:text=Rakenteellinen%20rasismi%20perustuu%20valtasuhteisiin.%20Niiden%20myötä%20toisenlaisina%20ja,tapahtuvaa%20toimintaa%2C%20vaan%20se%20on%20myös%20yhteiskunnan%20rakenteissa>

Yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

LIITE 1. Saatekirje kyselyn vastaajalle

Hei,

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötämme maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja ammattilaisten välisestä yhteistyöstä lastensuojelun sijaishuollossa. Tarkoituksena on tutkia, miten yhteistyö onnistuu ja millaisia haasteita asiakastyössä ilmenee. Tavoitteena on syventää ymmärrystä asiakastyön haasteista ammatillisessa työssä. Haluamme tutkia, millaisia kokemuksia ja toimintatapoja ammattilaisilla jo tähän mennessä on, sekä millaista tukea kohtaamiseen jatkossa toivotaan.

Kyselystä saatuja vastauksia hyödynnetään opinnäytetyössämme, joka julkaistaan kesällä 2024 Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyön aiheena on "Yhteistyön sujuvuus lastensuojelun sijaishuollon maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden välillä".

Kyselyyn pääsee vastaamaan anonyymisti - emme saa tietoomme vastaajien nimeä, IP-osoitetta tai muita henkilötietoja. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaajana sinulla on oikeus kieltäytyä tai keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa.

Toivoisimme, että vastaat kyselyyn mahdollisimman rehellisesti ja huolella - vastausten pohtimiseen saa käyttää aikaa. Kyselyyn vastaaminen vie noin 5–10 minuuttia. Kysely toteutetaan verkossa aikavälillä 01.03.2024 - 31.03.2024. Vastaamiseen on annettu laaja aikaikkuna, mutta toivoisimme, että vastaat kyselyyn mahdollisimman pian.

Kyselytutkimuksemme löytyy seuraavan linkin takaa:
<https://link.webpolsurveys.com/S/8FCA29EC35409F57>

Kiitos osallistumisestasi kyselytutkimukseen. Vastauksesi on arvokas, jotta saamme tietoa maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kohtaamisesta lastensuojelun sijaishuollossa. Tieto auttaa kehittämään toimintaa jatkossa!

Ystävällisin terveisin,

Nada Al-Zubeidi ja Silja Saarnio

sosionomiopiskelijat, Diakonia-ammattikorkeakoulu

silja.saarnio@student.diak.fi

LIITE 2. Kyselytutkimus

Yhteistyön sujuvuus lastensuojelun sijaishuollon ja maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden välillä

Kyselyyn voi vastata aikavälillä 01.03.2024 - 31.03.2024

Vastaaminen on täysin anonymia.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia.

Toivoisimme, että vastaat kysymyksiin mahdollisimman rehellisesti ja suoritat kyselyn yksin.

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Vastaajan ammattitutkinto *

- Sosionomi
- Lähihoitaja
- Sosiaalityöntekijä
- Muu perustutkinnon suorittanut
- Muu korkeakoulututkinto

2. Kokemusvuodet maahanmuuttajien kanssa työskentelystä. *

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Alle vuoden tai ei lainkaan 10/ yli 10 vuotta

3. Kuinka sujuvaksi koet yhteistyön maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa? (mukaanlukien perheyhteistyön) *

0
 Heikko Erinomainen
 0 10

4. Jos koet, että yhteistyö ei ole sujuvaa, miksi? *

5. Millaisia haasteita erityisesti kohtaat vuorovaikutuksessa maahanmuuttajaperheiden ja lasten kanssa? *

- Ymmärtämisen haasteet
- Resurssipula
- Yhteinen kieli puuttuu
- Kulttuuriset ja uskonnolliset haasteet
- Näkemuserot kasvatuksessa
- Perheyhteistyön haasteet
- Ennakkoluulot
- Muu/mikä?

6. Vaikuttaako yhteistyön sujuvuuteen maahanmuuttaja-asiakkaiden vanhempien suhtautuminen sijaishuoltoon ja sen toimenpiteisiin? Millä tavoin? *

7. Millaisilla toimintatavoilla voit itse vahvistaa yhteistyön ja kohtaamisen sujuvuutta maahanmuuttaja-asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa? *

8. Kuinka tärkeänä pidät koulutusta/tietoa seuraavista asioista? (1 = Ei lainkaan tärkeää, 5 = Erittäin tärkeää) *

	1	2	3	4	5
Kulttuurisensitiivinen työote *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön tukeminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Tietoa erilaisista kulttuureista *	☐	☐	☐	☐	☐
Luottamussuhteen rakentaminen asiakkaaseen *	☐	☐	☐	☐	☐
Kielitaito-osaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Omien ennakkoluulojen haastaminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Antirasistinen työote *	☐	☐	☐	☐	☐

9. Millaista tukea ja koulutusta tarvitsisit kohtaamisen tueksi maahanmuuttaja-asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa? *

10. Mitä muuta haluaisit lisätä aiheeseen liittyen? *

Tallenna ja jatka myöhemmin

Lähetä

